

ERASMUS+ **Understanding Europe**

Zrozumieć Polskę

Portret Polski na 54 stronach

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

"The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

Zrozumieć Polskę

Portret Polski na 54 stronach

Nie wybraliśmy łatwej drogi: do tego produktu doprowadziły cztery spotkania projektowe, z wieloma dyskusjami i różnymi poglądami na świat, Europę, Polskę i migrację.

Ideą jednoczącą była ambicja stworzenia dobrego produktu i tym samym przyczynienia się do zrozumienia Polski i udanej integracji.

Jesteśmy przekonani, że możemy zapewnić nauczycielom zestaw materiałów dydaktycznych, który jeszcze nie istnieje.

Dołożymy wszelkich starań, aby podręcznik był rozprowadzany jak najszerszej: w ramach i poza ramami projektu.

Autorem tekstów jest Janusz Kowarski we współpracy z Marią Goldstein, którym serdecznie dziękujemy.

Cztery rozdziały można znaleźć na następujących stronach:

Historia	3
Instytucje	17
Demokracja	27
Życ w Europie	35

Powodzenia!

Herbert Depner. Wiedeń, marzec 2018

Partnerami w projekcie byli:

- Poleski Ośrodek Sztuki
- Hamburger Volkshochschule, Niemcy
- Nevo parudimos, Rumunia
- EU Warehouse, Belgia
- Sprachendienst Konstanz, Niemcy
- Bulgarian Development Agency, Bułgaria
- Die Wiener Volkshochschulen, Austria, koordynator projektu
-

Impressum

Wydawca: Poleski Ośrodek Sztuki, Krzemieniecka 2a, 90-156 Łódź

Za treść odpowiadają: Janusz Kowarski, Maria Goldstein (koordynator projektu)

Publikacja ukazała się w Łodzi

ROZDZIAŁ I

HISTORIA

Wstęp

Polska leży na geograficznym skrzyżowaniu dróg, gdzie spotykają się zalesione obszary północno-zachodniej Europy, szlaki wodne Atlantyku oraz żyzne równiny na granicy z Eurazją. Obszar Polski, obecnie sąsiadującej z siedmioma państwami, na przestrzeni wieków na przemian rósł i zmniejszał się w zależności od układu sił w tej części świata. We wczesnym średniowieczu polskie małe księstwa i okręgi miejskie były podbijane przez kolejne fale najeźdźców począwszy od Germanów i Bałtów po Mongołów. W połowie XVI wieku zjednoczona Polska była największym państwem w Europie, a być może także najpotężniejszym narodem na kontynencie. Jednak dwa i pół wieku później, podczas Rozbiorów (1772-1918), Polska zniknęła z map podzielona pomiędzy rywalizujące ze sobą imperia – Rosję, Prusy i Austrię.

Okres powstań

Polacy kilkakrotnie powstawali przeciwko zaborcom, zwłaszcza pod koniec XVIII i na początku XIX wieku. Jedną z prób obrony polskiej niepodległości była zakończona klęską Insurekcja Kościuszkowska w roku 1794. Tadeusz Kościuszko, cieszący się popularnością wybitny generał, który kilka lat wcześniej walczył u boku Jerzego Waszyngtona w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych, poprowadził polskich powstańców przeciwko przeważającym siłom rosyjskim. Pomimo wygranej bitwy pod Racławicami ostatecznie poniósł klęskę i Polska musiała czekać 123 lata na odzyskanie niepodległości.

W roku 1807 cesarz Francji Napoleon I po udanym Powstaniu Wielkopolskim przeciwko pruskim rządóm tymczasowo odtworzył państwo polskie w postaci Księstwa Warszawskiego. Ale po porażce Napoleona w Europie Polska została

ponownie podzielona między zwycięskie państwa podczas Kongresu Wiedeńskiego w 1815 roku. Jej wschodnia część nazywana Polską Kongresową, która znalazła się pod rządami cara Rosji, cieszyła się bardzo liberalną konstytucją. Jednakże z czasem car ograniczył wolności Polski i Rosja praktycznie ją zaanektowała pozostawiając jedynie nazwę. W tym czasie terytorium Polski kontrolowane przez Prusy zostało poddane germanizacji. Zatem w XIX wieku polska kultura mogła kwitnąć jedynie w Galicji będącej pod rządami Austrii, a szczególnie w Wolnym Mieście Krakowie.

W okresie zaborów polityczne i kulturowe represje wobec narodu polskiego doprowadziły do wybuchu powstań przeciwko władzom okupującym Polskę Rosji, Prus i Austrii – Powstania Listopadowego w 1830 roku, Powstania Wielkopolskiego w 1848 roku i Powstania Styczniowego w 1863 roku. Wszystkie zakończyły się klęską. Od tamtego czasu nie zorganizowano już żadnego większego powstania w Polsce Kongresowej kontrolowanej przez Rosję a Polacy postawili na gospodarczy i indywidualny rozwój.

Rekonstrukcja

Podczas I Wojny Światowej wszyscy alianci zgodzili się na odbudowę państwa polskiego zgodnie z trzynastym punktem planu pokojowego prezydenta Stanów Zjednoczonych Woodrow Wilsona. W sumie 2 miliony polskich żołnierzy walczyło przeciwko armiom trzech mocarstw okupujących Polskę a 450 tysięcy zginęło. Wkrótce po zawieszeniu broni z Niemcami w 1918 roku Polska odzyskała niepodległość. Powstała II Rzeczpospolita Polska, która potwierdziła swoją niepodległość po serii konfliktów militarnych. Najważniejszym z nich była wojna polsko-bolszewicka (1919-1921), podczas której Polska odniosła miażdżące zwycięstwo nad Armią Czerwoną w bitwie warszawskiej, wydarzeniu, które, jak się powszechnie sądzi, uchroniło Europę przed rozprzestrzenieniem się komunizmu i zmusiło Włodzimierza Lenina do rezygnacji ze swojego planu wprowadzenia socjalizmu na całym świecie. Wydarzenie to określa się często mianem „Cudu nad Wisłą”.

W tym okresie Polsce udało się scalić terytoria trzech byłych zaborów i utworzyć spójne narodowe państwo. Przebudowano linie kolejowe, aby kierować pociągi do

Warszawy zamiast do stolic byłych zaborców. Stopniowo powstała sieć dróg, a także port nad Bałtykiem umożliwiający polskim towarom ominięcie politycznie obciążonego Wolnego Miasta Gdańska.

Po Przewrocie Majowym Józefa Piłsudskiego w 1926 roku władzę w II Rzeczypospolitej przejął ruch o nazwie Sanacja. Z początkiem lat trzydziestych rządy w Polsce stawały się coraz bardziej autorytarne; działalność kilku „niepożądanych” partii politycznych, takich jak Komunistycznej Partii Polski, została zakazana a po śmierci Piłsudskiego reżim, niezdolny do wybrania nowego lidera, zaczął przejawiać oznaki inherentnej wewnętrznej słabości i niechęci do jakiegokolwiek współpracy z innymi partiami politycznymi.

II Wojna Światowa

Oficjalnie II Wojna Światowa rozpoczęła się napaścią nazistowskich Niemiec na Polskę 1 września 1939 roku, po której nastąpiła sowiecka inwazja 17 września stanowiąca pogwałcenie radziecko-polskiego paktu o nieagresji. 28 września 1939 roku skapitulowała Warszawa. Zgodnie z wcześniejszymi postanowieniami paktu Ribbentrop-Mołotow, Polskę podzielono na dwie strefy okupacyjne, jedną podzieloną przez nazistowskie Niemcy, podczas gdy druga, w skład której wchodziły Kresy na wschodzie, była kontrolowana przez Związek Radziecki. W latach 1939-1941 sowieci deportowali setki tysięcy Polaków do najodleglejszych części Związku Radzieckiego. Sowieckie NKWD dokonało potajemnie egzekucji tysięcy polskich jeńców wojennych (między innymi w Katyniu) jeszcze przed operacją Barbarossa. W listopadzie 1939 roku Niemcy przedstawili plan „całkowitej zagłady” wszystkich Polaków, a także innych Słowian nakreślony w ludobójczym Generalplan Ost.

Podczas wojny Polacy stanowili czwartą pod względem liczebności grupę narodową w alianckich siłach zbrojnych, zaraz po Sowietach, Brytyjczykach oraz Amerykanach. Polscy żołnierze walczyli zarówno pod dowództwem polskiego rządu na uchodźstwie na zachodzie jak i sowieckim na wschodzie. Polski korpus ekspedycyjny podlegający rządowi na uchodźstwie z siedzibą w Londynie odegrał ważną rolę w kampaniach we Włoszech i w Północnej Afryce. Zasłynęli swoją postawą w bitwie pod Monte Cassino. Polscy żołnierze byli również aktywni na morzu i w powietrzu. Podczas bitwy o Anglię polskie dywizjony, jak 303 Dywizjon Myśliwski Warszawski im.

Tadeusza Kościuszki, osiągały znaczne sukcesy. Pod koniec wojny polskie lotnictwo wojskowe na uchodźstwie mogło się poszczycić 769 potwierdzonymi zestrzeleniami. W tym czasie polska marynarka wojenna ochraniała konwoje na Morzu Północnym i Oceanie Atlantyckim.

Poza zorganizowanymi jednostkami Pierwszej Armii oraz siłami zbrojnymi walczącymi w Europie okupowanej przez nazistów istniał podziemny ruch oporu – Armia Krajowa, która walczyła z niemieckim okupantem. Polski ruch oporu był jednym z trzech najsilniejszych ruchów tego rodzaju w czasie II Wojny Światowej i obejmował szeroki zakres tajnych działań tworząc podziemne państwo z uniwersytetami i sądownictwem. Ruch oporu był w większości lojalny wobec rządu na uchodźstwie i sprzeciwiał się idei komunistycznej Polski. Dlatego latem 1944 roku zainicjowano Operację Burza a 1 sierpnia 1944 roku wybuchło Powstanie Warszawskie. Celem powstania było wyparcie niemieckich okupantów z miasta i pomoc w dalszych walkach z Niemcami i pozostałymi państwami Osi. Jednak drugim motywem było wyzwolenie Warszawy zanim dotrą do niej Sowieci i podkreślenie polskiej niepodległości oraz utrwalenie władzy polskiego państwa podziemnego zanim Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego wspierany przez Rosjan przejmie kontrolę. Jednakże brak wsparcia ze strony aliantów oraz decyzji Stalina, aby Pierwsza Armia pomogła swoim rodakom w przejęciu stolicy doprowadziły do upadku powstania oraz planowego zniszczenia miasta.

Podczas wojny Niemcy na bezpośredni rozkaz Adolfa Hitlera zbudowały w centrum Polski sześć dużych obozów koncentracyjnych, wśród nich okryte ponurą sławą Treblinkę, Majdanek i Auschwitz. Pozwalało to Niemcom transportować Żydów przez okupowaną Europę pod pozorem przesiedlania z Trzeciej Rzeszy, a potem systematycznie mordować w obozach śmierci rozmieszczonych w Polsce na terenach zaanektowanych przez nazistów.

W wyniku hitlerowskich zbrodni dokonanych na polskim narodzie życie straciło 2,9 miliona polskich Żydów oraz 2,8 miliona Polaków, w tym polskich nauczycieli akademickich, lekarzy, prawników, księży i licznych przedstawicieli innych zawodów. Przez całą okupację wielu członków Armii Krajowej wspieranych przez polski rząd na uchodźstwie, a także miliony zwykłych Polaków, ryzykując życie swoje i swoich rodzin, angażowało się w ratowanie Żydów podczas Holokaustu.

Dotychczas 6620 Polaków i Polek otrzymało od rządu Izraela tytuł Sprawiedliwego Wśród Narodów Świata – więcej niż jakikolwiek inny naród. Według niektórych badań Polaków zaangażowanych w ratowanie Żydów mogło być nawet trzy miliony a liczbę Żydów, którym udzielili schronienia szacuje się na 450 tysięcy.

Poza tym, około 150 tysięcy polskich cywili zostało zabitych przez sowieckich komunistów w latach 1939-1941 podczas okupacji wschodniej Polski (Kresów) a kolejne 100 tysięcy Polaków zostało zabitych przez Ukraińską Powstańczą Armię (UPA) w rejonie Wołynia i wschodniej Galicji w latach 1943-1944 w czasie Rzezi Wołyńskiej. Była ona przykładem okrutnych czystek etnicznych prowadzonych przez ukraińskich nacjonalistów skierowanych przeciwko polskiej mniejszości narodowej zamieszkującej wschodnią część Polski okupowanej przez Niemców.

Ze wszystkich państw zaangażowanych w wojnę Polska straciła najwięcej obywateli: ponad 6 milionów – blisko jedną piątą całej populacji, z czego połowę stanowili polscy Żydzi. Ponad 90% ofiar miało charakter niemilitarny. Liczba mieszkańców Polski wróciła do wartości sprzed wojny dopiero w latach siedemdziesiątych.

Powojenny komunizm

Pod naciskiem Józefa Stalina konferencja w Jałcie usankcjonowała stworzenie nowego tymczasowego pro-komunistycznego koalicyjnego rządu w Moskwie, który ignorował polski rząd na uchodźstwie z siedzibą na Londynie. To było posunięcie, które przez wielu Polaków zostało uznane za zdradę ze strony aliantów. W 1944 roku Stalin udzielił Churchillowi i Rooseveltowi gwarancji, że utrzyma niepodległość Polski i zezwoli na demokratyczne wybory. Jednakże po zwycięstwie w 1945 roku wybory zorganizowane przez sowieckie władze zostały sfalszowane i zostały użyte w celu zapewnienia pozorów „legalności” sowieckiego zwierzchnictwa w Polsce. Związek Radziecki ustanowił nowy komunistyczny rząd w Polsce. Sowiecka okupacja Polski od początku napotkała zbrojny opór, który trwał do lat pięćdziesiątych.

Pomimo powszechnej krytyki polski rząd zaakceptował sowiecką aneksję terenów przedwojennej wschodniej Polski oraz zgodził się na stałą obecność garnizonów Armii Czerwonej na terytorium Polski. Militarny sojusz w ramach Układu Warszawskiego w czasie zimnej wojny był bezpośrednim rezultatem tej zmiany w

polityce Polski i najlepiej ilustruje pełną integrację Polski z rodziną państw komunistycznych.

Powstanie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej zostało oficjalnie ogłoszone w 1952 roku. Po śmierci Bolesława Bieruta w 1956 roku, reżim Władysława Gomułki stał się tymczasowo bardziej liberalny, zwolniono wielu więźniów i poszerzono niektóre swobody obywatelskie. Kolektywizacja w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej nie powiodła się. Podobnie wyglądała sytuacja w latach siedemdziesiątych za czasów Edwarda Gierka, ale prześladowania opozycyjnych antykomunistycznych grup trwały nieprzerwanie przez większość tego okresu. Pomimo tego, Polska uważana była za jedno z najmniej opresyjnych państw bloku sowieckiego.

Zamieszki robotnicze w roku 1980 doprowadziły do utworzenia niezależnego związku zawodowego „Solidarność”, który z czasem przekształcił się w siłę polityczną. Pomimo prześladowań i wprowadzenia stanu wojennego w 1981 roku udało mu się osłabić pozycję Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, a w 1989 roku odniósł zwycięstwo w pierwszych od czasu wojny częściowo wolnych i demokratycznych wyborach. Kandydat „Solidarności” Lech Wałęsa zwyciężył w wyborach prezydenckich w 1990 roku. Ruch „Solidarność” zwiastował upadek komunistycznych reżimów i partii w Europie.

Dzień dzisiejszy

Program terapii szokowej wprowadzony przez Leszka Balcerowicza na początku lat dziewięćdziesiątych umożliwił szybką transformację z socjalistycznej gospodarki planowej w gospodarkę rynkową. Najbardziej widoczna była poprawa przestrzegania praw człowieka, takich jak wolność słowa, wolność internetu (brak cenzury), praw obywatelskich i praw politycznych. Poszanowanie tych dwóch ostatnich praw otrzymało najwyższą ocenę w rankingu pozarządowej organizacji Freedom House. W 1991 roku Polska stała się członkiem Grupy Wyszehradzkiej, a w 1999 roku przystąpiła do Paktu Północnoatlantyckiego (NATO) razem z Republiką Czeską, Słowacją i Węgrami. W czerwcu 2003 roku Polacy zagłosowali w referendum za wstąpieniem do Unii Europejskiej, a Polska została pełnoprawnym członkiem 1 maja 2004. Do strefy Schengen została przyjęta w 2007 roku. W rezultacie granice z innymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej zostały zniesione umożliwiając pełną

swobodę poruszania się wewnątrz Unii. Część wschodniej granicy Polski obecnie stanowi zewnętrzną granicę Unii Europejskiej z Białorusią, Rosją i Ukrainą. W celu wzmocnienia współpracy wojskowej z sąsiadami Polska, Węgry, Czechy i Słowacja utworzyły Wyszehradzką Grupę Bojową w sile 3 tysięcy żołnierzy gotowych do rozlokowania. Poza tym, we wschodniej Polsce utworzono wspólnie z Litwą i Ukrainą grupy bojowe LITPOLUKRBRIG. Te jednostki będą działać poza NATO, a wewnątrz europejskich struktur obronnych.

10 kwietnia 2010 roku Prezydent Polski Lech Kaczyński zginął w katastrofie lotniczej w pobliżu Smoleńska w Rosji, a wraz z nim osiemdziesięciu dziewięciu urzędników państwowych wysokiej rangi. Wszyscy lecieli na doroczną uroczystość upamiętniającą ofiary Zbrodni Katyńskiej.

W 2011 roku prezydencja w Radzie Unii Europejskiej odpowiedzialna za funkcjonowanie Rady została przyznana Polsce. W tym samym roku odbyły się wybory do sejmu i senatu. Zwyciężyła w nich rządząca Platforma Obywatelska. W 2012 roku Polska została członkiem Europejskiej Agencji Kosmicznej, a także zorganizowała Mistrzostwa Europy w piłce nożnej UEFA Euro 2012 (wspólnie z Ukrainą). W 2013 roku Polska została również członkiem Komitetu Pomocy Rozwojowej. W 2014 roku premier Polski Donald Tusk został wybrany na Przewodniczącą Rady Europejskiej.

Wczesne relacje Polski z Unia Europejską

Nawiązanie stosunków dyplomatycznych pomiędzy Polską i Wspólnotą Europejską nastąpiło 16 września 1988 roku. Rok później, 19 września 1989 roku w Warszawie, podczas pierwszej wizyty w Polsce Przewodniczącego Rady Ministrów Komisji WE podpisano negocjacje w sprawie umowy o handlu i współpracy handlowej i gospodarczej.

Zmiany ustrojowe po 1989 roku umożliwiły podjęcie rozmów na temat stowarzyszenia Polski ze Wspólnotami Europejskimi. Oficjalne rokowania rozpoczęte 22 grudnia 1990 roku zakończono podpisaniem 16 grudnia 1991 Układu Europejskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską a Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi. Jednocześnie wraz z

Układem Europejskim Polska podpisała część handlową układu ujętą w tzw. Umowie Przejściowej, obowiązującej od 1 marca 1992 roku.

Umowa Polski z EWG weszła w życie 1 lutego 1994 roku, trzy miesiące po Traktacie z Maastricht. Pierwszym etapem było powołanie Rady Stowarzyszenia RP – UE, której zadaniem był nadzór nad realizacją układu. Dialog polityczny na szczeblu ministerialnym odbywał się w Radzie Stowarzyszenia. Za forum kontaktów pomiędzy Parlamentem Polski a Parlamentem Europejskim służył Parlamentarny Komitet Stowarzyszenia.

Ku akcesji

Jeszcze przed podjęciem negocjacji akcesyjnych, w czerwcu 1993 roku podczas posiedzenia Rady Europejskiej w Kopenhadze państwa członkowskie UE oficjalnie potwierdziły, że kraje Europy Środkowo-Wschodniej, aktualnie stowarzyszone ze WE, zostaną członkami UE po spełnieniu kryteriów ekonomicznych i politycznych. 8 kwietnia 1994 roku Rząd Rzeczypospolitej Polskiej złożył w Atenach formalny wniosek o członkostwo w Unii Europejskiej. Podczas szczytu Rady Europejskiej w Essen od 9-10 grudnia 1994 roku państwa członkowskie potwierdziły wolę rozszerzenia Unii o kraje stowarzyszone i przyjęły strategię przedakcesyjną, określającą dziedziny i formy współpracy uznane przez UE za istotne z punktu widzenia przyspieszenia integracji. Formalne potwierdzenie strategii, tzw. Biała Księga (w sprawie dostosowań prawa do wymogów rynku wewnętrznego) zostało przyjęte podczas szczytu Rady Europejskiej w Cannes w czerwcu 1995 roku. Biała księga i roczne programy przygotowawcze przyjmowane przez polski rząd określały ramy i perspektywy stosunków RP z UE. 3 października 1996 roku mocą Uchwały Rady Ministrów z 26 stycznia 1991 roku rozpoczął działalność Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, zajmujący się koordynacją wszystkich resortów i instytucji bezpośrednio zaangażowanych w proces integracji Polski z Unią Europejską. Podstawowym zadaniem UKIE było zapewnienie realizacji zadań Komitetu Integracji Europejskiej, związanych z programowaniem i koordynowaniem polityki w sprawach związanych z integracją Polski z Unią Europejską, programowaniem i koordynowaniem działań dostosowawczych Polski do standardów europejskich oraz

koordynowaniem działań administracji państwowej w zakresie otrzymywanej pomocy zagranicznej.

W styczniu 1997 roku przyjęto Narodową Strategię Integracji (NSI), a Sejm przegłosował ją w maju 1997 roku. Formułowała ona konkretne zadania stojące na drodze do pełnego członkostwa w UE oraz sekwencję czasową ich realizacji. Znaczenie NSI polegało przede wszystkim na przyspieszeniu i ukierunkowaniu prac instytucji rządowych i pomoc w podniesieniu w społeczeństwie świadomości możliwych konsekwencji członkostwa Polski w UE. Działania dostosowawcze do członkostwa realizowane były w ramach opracowanego przez rząd i przyjętego 23 czerwca 1998 roku Narodowego Programu Przygotowania do Członkostwa w UE (NPPC). NPPC był corocznie (do 2001 roku włącznie) modyfikowany celem uaktualnienia strategii negocjacyjnych. Określał on sposoby realizacji priorytetów zawartych w dokumencie wspólnotowym Partnerstwo dla Członkostwa. Partnerstwo dla Członkostwa oraz Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa w UE wiązały bezpośrednio realizację ustalonych przez Komisję Europejską priorytetów dostosowawczych ze świadczoną przez UE pomocą finansową ze środków celowych skierowanych do tzw. programów dostosowawczych – PHARE, SAPARD i ISPA.

Negocjacje

Na podstawie rekomendacji zawartych w opiniach Komisji Europejskiej z 16 lipca 1997 roku Rada Europejska obradująca w Luksemburgu od 12 do 13 grudnia 1997 roku podjęła decyzję o rozpoczęciu negocjacji akcesyjnych z 5 państwami Europy Środkowo-Wschodniej (Polską, Czechami, Węgrami, Słowenią i Estonią) oraz Cyprzem. W odniesieniu do wszystkich państw z Europy Środkowej i Wschodniej kandydujących do UE Rada Europejska uruchomiła wzmocnioną strategię przedczłonkowską, obejmującą realizację Układów Europejskich, Partnerstwo dla Członkostwa oraz nową edycję programu PHARE.

Formalnie proces rozszerzenia UE został zainaugurowany podczas posiedzenia Rady do Spraw Ogólnych 30 marca 1998 roku. Polska zadeklarowała wówczas datę 31 grudnia 2002 jako datę gotowości do członkostwa w Unii Europejskiej. Negocjacje w formie badania zgodności prawa państw kandydujących z prawem UE rozpoczęły się 31 marca 1998 roku w Brukseli. Po zakończeniu badania, faktyczne negocjacje

podjęte zostały na wniosek państw kandydujących równocześnie, chociaż oddzielnie z każdym z kandydatów, 10 listopada 1998 roku. Od 16 kwietnia 1999 roku zaczęły odbywać się regularne spotkania dyrektorów politycznych i korespondentów europejskich krajów stowarzyszonych i państw członkowskich UE w ramach dialogu politycznego. Dla potrzeb negocjacji powołano 37 podzespołów zadaniowych, które odpowiadały za opracowanie stanowisk w poszczególnych obszarach. Przewodniczącymi Polskiego Zespołu Negocjacyjnego (PZN) byli kolejno: Jacek Saryusz-Wolski (1997-2001) i Danuta Hübner (2001-2004).

Mechanizm negocjacji polegał na wypracowaniu wspólnego stanowiska Przewodniczącego PZN i Komisarza UE ds. Rozszerzenia Unii i przekazanie go do akceptacji Komisji Europejskiej, która przygotowywała projekt zweryfikowanego stanowiska wspólnego UE. Projekt po przyjęciu przez Radę Europejską stanowił wspólne stanowisko wszystkich 15 krajów członkowskich. Celem negocjacji było przygotowanie traktatu akcesyjnego, który był przyjęty na ostatnim spotkaniu Międzyrządowej Konferencji Akcesyjnej.

W październiku 1990 roku podjęto decyzję o połączeniu stolic państw stowarzyszonych z Sekretariatem Rady UE za pomocą specjalnie przygotowanej sieci łączności elektronicznej. Do 2000 roku Polska zdążyła zakończyć rozmowy w 25 spośród 30 obszarów negocjacyjnych. W przypadku 9 z nich uzgodniono okresy przejściowe. Pozostałe 5 obszarów rozpatrywano w latach 2001-2002. Finał negocjacji Polski z UE nastąpił 13 grudnia 2002 roku podczas szczytu UE w Kopenhadze.

Akcesja

Traktat akcesyjny podlegał zatwierdzeniu i przyjęciu absolutną większością głosów przez Parlament Europejski (9 kwietnia 2003 roku) oraz jednogłośnie przez Radę Unii Europejskiej (14 kwietnia 2003). Kolejnym etapem była ratyfikacja go przez wszystkie kraje członkowskie zgodnie z wymogami konstytucyjnymi obowiązującymi w każdym z tych państw (poza Irlandią, gdzie ratyfikowany był po referendum ogólnopaństwowym, pozostałe państwa członkowskie przyjęły go w głosowaniach parlamentarnych). Traktat wszedł w życie po zakończeniu unijnej procedury

ratyfikacyjnej. W Polsce proces jego przyjęcia odbywał się w formie ogólnonarodowego referendum w dniach 7-8 czerwca 2003.

Polacy odpowiadali na następujące pytanie: „Czy wyraża Pan/Pani zgodę na przystąpienie Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej?” Według oficjalnych wyników PKW do urn poszło 58,85% uprawnionych do głosowania (tj. 17 586 215 osób) spośród 29 868 474 uprawnionych, 77,45% z nich (tj. 13 516 612) odpowiedziało tak na postawione pytanie. 22,55% z nich (tj. 3 936 012) odpowiedziało nie. Oddano również 126 194 głosy nieważne.

Traktat akcesyjny będący prawną podstawą przystąpienia (akcesu) 10 krajów Europy Środkowej i Południowej (Cypru, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Malty, Polski, Słowacji, Słowenii i Węgier) do Unii Europejskiej został podpisany 16 kwietnia 2003 roku w Atenach.

1 maja 2004 roku Polska stała się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej wraz z 9 innymi krajami Europy.

Część metodyczna

Cel: Celem jest umożliwienie uczestnikom zrozumienia polskiej drogi do niepodległości, demokracji i Unii Europejskiej.					
Etapy	Treść	Metody/Narzędzia	Efekty kształcenia	Wymagany czas	Załączniki
1	Kamienie milowe historii Polski: identyfikowanie kamieni milowych historii	Poziom podstawowy: <ul style="list-style-type: none">• „Mapy słów”: wybierz słowo centralne jak "freedom" i dodaj do niego powiązane słowa• Gra „Wisielec” z wybranymi słowami z tekstu	Zrozumienie ostatnich 100 lat historii Polski.	1 h	http://www.bbc.com/news/world-europe-17754512

		<ul style="list-style-type: none"> • Zaznaczanie kamieni milowych na linii czasu ostatnich stu lat <p>Poziom średnio-zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szarady (rysowane i/lub odgrywane bez słów) z najbardziej charakterystycznymi wydarzeniami/scenami/postaciami związanymi z kamieniami milowymi historii. • Zapisywanie dat kamieni milowych; wyszukiwanie informacji o tym, co jeszcze się wydarzyło w tym czasie. <p>Poziom zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czytanie tekstu, streszczenie fragmentu dotyczącego wybranego kamienia milowego innym członkom grupy. • Pisanie eseju tłumaczącego wybór najważniejszego/najciekawszego okresu w historii Polski 			
2	Polska w Unii	Poziom podstawowy:	Poznanie faktów	1/2h	https://www.theguardian.com

	Europejskiej	<ul style="list-style-type: none"> Wyszukiwanie ważnych dat na drodze Polski do Unii Europejskiej <p>Poziom średnio-zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wyszukiwanie przykładów roli Polski w Unii Europejskiej <p>Poziom zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> Dyskusja w małych grupach lub parach na temat zalet i wad wstąpienia Polski do Unii Europejskiej a następnie pisanie eseju na ten temat. 	związanych z obecnością Polski w UE		/commentisfree/2014/may/01/eu-poland-10-years-economic
3	Słynni Polacy	<p>Poziom podstawowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wyszukiwanie w tekście nazwisk ważnych Polaków i dopasowanie ich do jednej z trzech kategorii: polityka, religia, kultura. Ćwiczenie wymowy najważniejszych nazwisk <p>Poziom średnio-zaawansowane:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wyszukiwanie w tekście nazwisk słynnych Polaków i 	Poznanie słynnych Polaków i ich roli w historii i kulturze Europy	1,5 h	http://www.thefamouspeople.com/poland.php https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/may/01/eu-poland-10-years-economic

		<p>dopasowywanie ich do właściwego okresu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Łączenie zdjęć słynnych Polaków z krótkimi notkami biograficznymi (z thefamouspeople.com) <p>Poziom zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gra w 20 pytań: odgadywanie tożsamości słynnych Polaków wymienionych w tekście za pomocą 20 pytań ogólnych. • Wybieranie jednego nazwiska z tekstu, wyszukiwanie wiadomości na jego temat i pisanie uzasadnienie swojego wyboru 		
--	--	--	--	--

Źródła:

© Encyclopædia Britannica, Inc. <https://www.britannica.com/place/Poland>

© Source: <https://en.wikipedia.org/wiki/Poland>, authors: <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Poland&action=history>, licence: CC-BY-SA 3.0 Deed <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

© Source: https://en.wikipedia.org/wiki/Poland_in_the_European_Union#Negotiations , authors: https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Poland_in_the_European_Union&action=history, licence: CC-BY-SA 3.0 Deed <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

© Source: https://pl.wikipedia.org/wiki/Polska_w_Unii_Europejskiej, authors:
https://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Polska_w_Unii_Europejskiej&action=history, licence:
CC-BY-SA 3.0 Deed <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

© Source: https://en.wikipedia.org/wiki/Religion_in_Poland, authors:
https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Religion_in_Poland&action=history, licence: CC-BY-SA
3.0 Deed <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

ROZDZIAŁ II

INSTYTUCJE

ADMINISTRACJA RZĄDOWA

Administracja rządowa centralna

Polityka Polski jest osadzona w strukturach demokratycznych, w których Premier jest szefem rządu w wielopartyjnym systemie, a prezydent jest głową państwa.

Władza wykonawcza spoczywa w rękach Prezydenta i rządu składającego się z Rady Ministrów, na czele której stoi Premier. Członkowie rządu są zazwyczaj wybierani z koalicji posiadającej większość parlamentarną w Sejmie, choć wyjątki od tej reguły nie są rzadkością. Rząd jest formalnie powoływany przez Prezydenta i musi uzyskać wotum zaufania w Sejmie w ciągu dwóch tygodni.

Władzę ustawodawczą sprawują dwie izby parlamentu, Sejm i Senat. Posłowie do Sejmu są wybierani w ordynacji proporcjonalnej. Przewidziany jest pięcioprocentowy próg wyborczy dla partii liczony w skali kraju. Obecnie reprezentowanych jest pięć partii. Wybory parlamentarne odbywają się co cztery lata.

Prezydent, głowa państwa, jest też zwierzchnikiem sił zbrojnych, ma prawo zgłaszać weto wobec ustaw uchwalonych przez parlament, które może być odrzucone trzema piątymi głosów, a także skracać kadencję Sejmu w razie zaistnienia określonych warunków. Wybory prezydenckie odbywają się co 5 lat. Jeśli żaden z kandydatów nie uzyska większości głosów w pierwszej turze, przeprowadza się drugą turę, w której udział bierze dwóch kandydatów z największą liczbą głosów.

Ustrój polityczny Polski jest określony przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej gwarantującą szeroki zakres swobód obywatelskich. Władza sądownicza odgrywa mniejszą rolę w polityce, za wyjątkiem Trybunału Konstytucyjnego, który może anulować prawo będące pogwałceniem swobód zagwarantowanych przez Konstytucję.

Władza wykonawcza

Radę Ministrów desygnuje Premier, Prezydent ją powołuje, a Sejm zatwierdza. Prezydent jest wybierany w wyborach powszechnych na pięcioletnią kadencję. Premier i wicepremierzy są powoływani przez Prezydenta, a zatwierdzani przez Sejm. Rada Ministrów odpowiada przed Premierem i Sejmem.

Głowa państwa

Prezydent jest wybierany na kadencję. Jest głową państwa, zwierzchnikiem Sił Zbrojnych oraz najwyższym przedstawicielem Rzeczypospolitej Polskiej. Prezydent ma prawo wetaować ustawy, chociaż weto może być odrzucone większością trzech piątych głosów. Prezydent jako reprezentant państwa w sprawach zagranicznych, ratyfikuje i odrzuca umowy międzynarodowe, powołuje i odwołuje pełnomocnych przedstawicieli Rzeczypospolitej Polskiej w innych krajach oraz współpracuje z Premierem i właściwym ministrem w sprawach polityki zagranicznej kraju. Jako zwierzchnik Sił Zbrojnych Prezydent powołuje Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego oraz dowódców rodzajów sił zbrojnych.

W sprawach szczególnie ważnych dla interesu państwa Prezydent może powołać Radę Gabinetową, która jednak nie posiada wszystkich kompetencji Rady Ministrów.

Oficjalne rozporządzenia Prezydenta wymagają podpisu Premiera. Reguła ta nie obowiązuje między innymi w przypadku:

- nominowania i powoływania Prezesa Rady Ministrów
- skracania kadencji Sejmu w przypadkach określonych przez Konstytucję
- inicjatyw ustawodawczych
- wystąpienia do Sejmu o powołanie Prezesa Narodowego Banku Polskiego

Ministerstwa

Polskie ministerstwa to jednostki pełniące funkcje przypisane im przez polski rząd. Na czele każdego z ministerstw stoi minister wybrany przez Premiera zasiadający w kolektywnym ciele, jakim jest Rada Ministrów. Obecne kompetencje i przepisy dotyczące ministerstw zostały ustalone w wyniku serii administracyjnych reform przeprowadzonych przez Premierów Józefa Oleksego i Włodzimierza Cimoszewicza w latach 1996 i 1997. Zgodnie z prawem gabinet może tworzyć, łączyć i likwidować ministerstwa, a Premier decyduje o możliwościach i zakresie odpowiedzialności ministrów. Liczba i zakres ministerstw były w przeszłości różne.

Aktualne ministerstwa

- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Ministerstwo Rozwoju
- Ministerstwo Cyfryzacji
- Ministerstwo Energii
- Ministerstwo Środowiska
- Ministerstwo Finansów
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych

- Ministerstwo Zdrowia
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
- Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa
- Ministerstwo Sprawiedliwości
- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- Ministerstwo Obrony Narodowej
- Ministerstwo Edukacji Narodowej
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
- Ministerstwo Sportu i Turystyki
- Ministerstwo Skarbu Państwa

Wydziały zewnętrzne

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów – kancelaria nie jest ministerstwem, ale ma swoje miejsce w gabinecie rady.

Instytucje zewnętrzne

Poza Gabinetem Rady Ministrów funkcjonują niezależne instytucje rządowe.

- Główny Urząd Statystyczny
- Narodowy Bank Polski
- Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji
- Urząd Zamówień Publicznych
- Rzecznik Praw Obywatelskich
- Najwyższa Izba Kontroli
- Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych

Parlament

Polski parlament składa się z dwóch izb. Izba niższa (Sejm) liczy 460 posłów wybieranych na czteroletnią kadencję w wyborach proporcjonalnych w okręgach wielomandatowych z zastosowaniem metody d'Hondta, jak w wielu innych systemach parlamentarnych. Przewidziane są też progi wyborcze liczone w skali kraju – 5% dla partii i 8% dla koalicyjnych komitetów wyborczych. Senat liczy 100 senatorów wybieranych na 4 letnią kadencję w wyborach powszechnych i bezpośrednich, w głosowaniu tajnym. Szczególną formą obrad izb parlamentu jest wspólne posiedzenie posłów i senatorów w postaci Zgromadzenia Narodowego. Zgromadzenie Narodowe przyjmuje przysięgę od nowego Prezydenta; większością minimum 2/3 głosów na wniosek 140 członków może postawić Prezydenta przed Trybunałem Stanu, co jednocześnie skutkuje zawieszeniem sprawowania urzędu przez Prezydenta; większością minimum 2/3 głosów może stwierdzić trwałą niezdolność Prezydenta do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia. Dotychczas Zgromadzenie Narodowe korzystało tylko z pierwszego przywileju. Od 1991 roku wybory nadzoruje Państwowa Komisja Wyborcza wraz z jednostką administracyjną Krajowym Biurem Wyborczym.

Władza sądownicza w Polsce

Wymiar sprawiedliwości w Polsce sprawują, jak to określa art. 175 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, sądy: Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe. Trybunały (jak na przykład Trybunał Konstytucyjny czy Trybunał Stanu) nie są, ściśle rzecz biorąc, organami wymiaru sprawiedliwości ale są, według szerokiej definicji, zaliczane do niego.

Do obecnego polskiego sądownictwa powszechnego należą sądy rejonowe, okręgowe i apelacyjne. Sądy powszechne rozstrzygają wszelkie sprawy z zakresu prawa karnego, cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy.

Wszystkich sędziów sądów powszechnych powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.

Prokuraturę w Polsce stanowią Prokurator Generalny, Prokurator Krajowy i pozostali zastępcy Prokuratora Generalnego, prokuratorzy powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, prokuratorzy Instytutu Pamięci Narodowej.

Administracja rządowa terenowa

Od 1999 roku w Polsce obowiązuje trójstopniowy podział administracyjny. Obszar Polski jest podzielony na województwa, które są dalej podzielone na powiaty, a te z kolei na gminy. Większe miasta zazwyczaj mają status zarówno gmin, jak i powiatów. Obecnie w Polsce znajduje się 16 województw, 379 powiatów (łącznie z 65 miastami o statucie powiatu) oraz 2479 gmin.

Wprowadzenie obowiązującego dzisiaj systemu zostało poprzedzone uchwaleniem przez polski parlament szeregu aktów prawnych w 1998 roku. Obecny podział zaczął obowiązywać 1 stycznia 1999 roku. Poprzednio (w latach 1975 – 1998) funkcjonowało 49 mniejszych województw bez powiatów. Reforma wprowadziła 16 większych województw (częściowo wzorowanych na historycznych regionach Polski) oraz przywróciła powiaty.

Granice województw nie zawsze odzwierciedlają historyczne granice regionów Polski. Około połowa województwa śląskiego leży na terenie Małopolski. Podobnie okolice Radomia, które historycznie przynależą do Małopolski obecnie znajdują się w województwie mazowieckim. Również województwo pomorskie zawiera jedynie wysunięte najbardziej na wschód tereny dawnego Pomorza, a także obszary spoza niego.

Powiaty

Każde województwo jest podzielone na mniejsze jednostki nazywane powiatami. Liczba powiatów przypadających na województwo waha się od 12 (województwo opolskie) do 42 (województwo mazowieckie). Zaliczają się do nich zarówno właściwe powiaty (tak zwane powiaty ziemskie), jak i miasta posiadające status powiatu (powiaty grodzkie lub inaczej miasta na prawach powiatu). Powiaty ziemskie posiadają wyłaniane w wyborach rady powiatów, które wybierają zarząd i starostów. W powiatach grodzkich ich funkcje pełni rada i prezydent miasta.

Gminy

Trzecim poziomem podziału administracyjnego są gminy. Powiaty są podzielone na gminy (od 3 do 19), chociaż miasta stanowią gminy same w sobie. Gminy dzielą się na miejskie (zawierające się w administracyjnych granicach miasta), miejsko-wiejskie (w skład których wchodzi miasto oraz pobliskie wsie) i wiejskie (nie zawierające miasta). Gmina posiada wybieraną radę oraz bezpośrednio wybranego burmistrza (w większości gmin miejskich i miejsko-wiejskich), prezydenta (w większych miastach) lub wójta (w gminach wiejskich).

Mniejsze jednostki

Gminy są zwykle podzielone na mniejsze jednostki – osiedla lub dzielnice w miastach, sołectwa na obszarach wiejskich. Jednakże te jednostki mają mniejsze znaczenie i są podporządkowane gminie.

OPIEKA SPOŁECZNA

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zostało utworzone w 2005 roku w celu zajmowania się sprawami związanymi z zatrudnieniem i polityką społeczną w Polsce. Funkcjonowało pod nazwą Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej aż do roku 2015, kiedy to zmieniono jego nazwę na Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Zostało ono utworzone poprzez przekształcenie Ministerstwa Polityki Społecznej, do którego włączono część komórek organizacyjnych zlikwidowanego Ministerstwa Gospodarki i Pracy. Odtworzony resort ponownie przejął sprawy pracy i walki z bezrobociem, stosunków i warunków pracy oraz kontaktów ze związkami zawodowymi. Urząd zajmuje się sprawami rodziny, świadczeń socjalnych i opieki społecznej. Ministerstwo nadzoruje pracę Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Artykuł 67 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stwierdza, że: „Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego” oraz „Obywatel pozostający bez pracy nie z własnej woli i nie mający innych środków utrzymania ma prawo do zabezpieczenia społecznego”, a Artykuł 33 dodaje, że „Kobieta i mężczyzna mają w szczególności równe prawo do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń”.

Podatki sięgające maksymalnie 50% dochodu są głównym źródłem finansowania polskiego systemu opieki społecznej. Ubezpieczenie społeczne pełni w nim również ważną rolę. Świadczeniami socjalnymi dla większości polskich obywateli zarządza Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS). Wyjątkiem są świadczenia dla rolników, którymi zajmuje się Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS).

W Polsce opiekę społeczną zapewnia administracja rządowa centralna, a także terenowa. W tej dziedzinie aktywność wykazują również organizacje pozarządowe oraz kościół katolicki. Głównymi organizacjami pozarządowymi, które skupiają się na opiece społecznej są Markot, Monar oraz Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy.

W 2016 roku rząd przyjął Ustawę Rodzina 500 plus. Zgodnie z nią rodziny otrzymują 500 złotych na drugie i kolejne dziecko niezależnie od dochodów, a także na pierwsze dziecko, jeśli dochód miesięczny nie przekracza 800 złotych na osobę lub 1200 złotych, jeśli jest to dziecko z niepełnosprawnością.

SYSTEM EDUKACJI

Ministerstwo Edukacji Narodowej zostało utworzone przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w 1773 roku - było pierwszym ministerstwem edukacji na świecie i ta chlubna tradycja jest kontynuowana. Międzynarodowa organizacja PISA2012 wyraziła się z uznaniem o postępach polskiego kształcenia w matematyce i innych przedmiotach ścisłych oraz piśmienności. Liczba uczniów z wysokimi wynikami zwiększyła się od 2003 roku, a tych z najniższymi wynikami ponownie się

zmniejszyła. W 2014 roku Pearson/Economist Intelligence Unit umieściła polską edukację na 5 miejscu w Europie i na 10 na świecie.

Mimo tego, nowy polski rząd PiS (Prawo i Sprawiedliwość) postanowił zrewolucjonizować system likwidując gimnazja, przywracając ośmioklasową szkołę podstawową i czteroletnią szkołę średnią.

Dzieci rozpoczynają naukę w pierwszej klasie szkoły podstawowej w wieku 7 lat i pozostają w niej przez 8 lat. Istnieją różne typy szkół średnich, z których najpopularniejsze są czteroletnie licea i pięcioletnie technika, oba kończące się maturą. Nauka może być kontynuowana na studiach wyższych pierwszego stopnia kończących się uzyskaniem tytułu licencjata lub inżyniera, drugiego stopnia z tytułem magistra lub trzeciego z tytułem doktora.

CZĘŚĆ METODYCZNA

Cel: Celem jest umożliwienie uczestnikom zrozumienia zasad funkcjonowania polskich instytucji.					
Etapy	Treść	Metody/Narzędzia	Efekty kształcenia	Wymagany czas	Załączniki
1	Polska polityka, podział administracyjny	<p>Poziom podstawowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rysowanie diagramu polskiej władzy ustawodawczej i wykonawczej Łączenie dat i liczb z tekstu z wydarzeniami i faktami <p>Poziom średnio-zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wyszukiwanie informacji o najnowszych wydarzeniach w polskiej polityce i przedstawienie 	Zrozumienie systemu politycznego w Polsce	1 h	<p>http://www.euronews.com/tag/polish-politics</p> <p>https://polishpoliticsblog.wordpress.com/</p>

		<p>jednego z nich</p> <p>Poziom zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Porównanie polskiego systemu politycznego z systemami krajów uczestników (na podstawie tekstu) • Przygotowanie krótkiej prezentacji polskiego systemu politycznego 			
2	Edukacja w Polsce	<p>Poziom podstawowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nazwanie kolejnych etapów nauczania w Polsce <p>Poziom średnio-zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyszukiwanie informacji na temat historii edukacji w Polsce i przedstawienie najciekawszych faktów <p>Poziom zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyszukiwanie w małych grupach lub parach informacji na temat obecnego systemu edukacji w Polsce i dyskusja na temat zalet i wad ostatnio wprowadzonych zmian 	Znajomość faktów na temat edukacji w Polsce	1/2h	https://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Poland

© Źródła: <https://en.wikipedia.org/wiki/Poland>, authors:

https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Politics_of_Poland,

https://en.wikipedia.org/wiki/Constitution_of_Poland,

https://en.wikipedia.org/wiki/Ministries_of_Poland,

https://en.wikipedia.org/wiki/Administrative_divisions_of_Poland,

https://en.wikipedia.org/wiki/Judiciary_of_Poland,

[https://en.wikipedia.org/wiki/Ministry_of_Family,_Labour_and_Social_Policy_\(Poland\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Ministry_of_Family,_Labour_and_Social_Policy_(Poland)),

https://en.wikipedia.org/wiki/Welfare_in_Poland,

https://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Poland,

licence: CC-BY-SA 3.0 Deed <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

ROZDZIAŁ III

DEMOKRACJA

Partie polityczne

Przejście z jednopartyjnego komunistycznego reżimu do liberalnej demokracji i pluralizmu spowodowało, że na początku lat dziewięćdziesiątych nowe partie polityczne zaczęły się pojawiać jak grzyby po deszczu. Po pierwszych wolnych wyborach parlamentarnych w 1991 roku w ławach poselskich zasiedli przedstawiciele ponad 12 partii.

Obecność tak wielu partii w Sejmie postrzegano jako bezproduktywne dla efektywności parlamentu i przeszkodę w tworzeniu stabilnych rządów. W rezultacie zreformowano system wprowadzając próg wyborczy przed wyborami do niższej izby w 1993 roku. Wynosił 5% głosów dla partii (za wyjątkiem partii reprezentujących grupy mniejszościowe) i 8% dla koalicji. Próg wyborczy został ustanowiony na poziomie krajowym. Uniemożliwił przedstawicielom mniejszych partii dostanie się do Sejmu w kolejnych wyborach. Zapobiegł również wyborom niezależnych kandydatów. Od 1990 roku lewa strona sceny politycznej była zdominowana przez dawnych komunistów, którzy przemianowali się na socjaldemokratów. Prawa strona składała się głównie z (byłych) działaczy Solidarności i i ich zwolenników, ale od początku doświadczała głębokich podziałów i wykazywała mniejszą spójność, niż strona lewa. Prawica nie była w stanie stworzyć jednolitego bloku, który mógłby stanowić trwałą przeciwwagę dla lewicowego monolitu. Na przemian łączyła się, dzieliła i zmieniała nazwy. Mimo tego, partie prawicowe zdołały odzyskać władzę w latach 1997-2001 (poprzednio rządzili w latach 1989-1993).

Od czasu wyborów parlamentarnych w 2005 roku partie prawicowe zdominowały scenę polityczną i wydaje się, że mają silniejszą pozycję, niż kiedykolwiek w przeszłości. W okresie po roku 2005 nastąpiły dwie istotne zmiany w politycznym krajobrazie Polski. Po pierwsze, SLD (spadkobiercy komunistów) nie jest już największą, albo jedną z dwóch największych partii. Po drugie, prawdziwa polityczna wojna nie toczy się już pomiędzy post-solidarnościową prawicą i postkomunistyczną lewicą. Walka rozgrywa się pomiędzy Prawem i Sprawiedliwością (partią promującą nacjonalizm i konserwatywną politykę społeczną) i Platformą Obywatelską (reprezentującą bardziej konserwatywno-liberalne stanowisko). Ogólne zniechęcenie wobec partii politycznych i polityków spowodowało, że niemal wszystkie większe partie usunęły z nazw słowo „partia” zastępując je określeniami w mniejszym stopniu kojarzonymi z polityką takimi, jak „unia”, „platforma”, „liga” czy „sojusz”.

Lista partii

Główne partie

- Platforma Obywatelska (PO) – Jedna z dwóch największych partii na scenie politycznej Polski od 2005 roku. Po raz pierwszy weszła do Sejmu w 2001 roku. Partia rządząca od 2007 do 2015 roku. Należy do Europejskiej Partii Ludowej.
- Prawo i Sprawiedliwość (PiS) – Obok PO druga najważniejsza partia po 2005 roku. Pierwszy raz weszła do Sejmu w 2001 roku. Była rządzącą partią w latach 2005-2007, a od listopada 2015 roku jest ponownie u władzy. Członek Sojuszu Europejskich Konserwatystów i Reformatorów.

Partie średniej wielkości

- Nowoczesna – Partia liberalna założona pod koniec maja 2015 roku przez ekonomistę Ryszarda Petru
- Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL) – Partia ludowa założona w 1990 roku, obecna w Sejmie od chwili powstania. Poparcie dla PSL jest najbardziej stabilne ze wszystkich partii po 1989 roku. Zazwyczaj waha się między 7 a 9%, a najlepszy wynik uzyskała w wyborach w 1993 roku, kiedy osiągnęła ponad 15% . Należy do Europejskiej Partii Ludowej.
- Solidarna Polska (SP) – Prawicowa i eurosceptyczna partia, która oddzieliła się od PiS po usunięciu Zbigniewa Ziobro i jego zwolenników z PiS po wyborach parlamentarnych w 2011 roku.
- Polska Razem (PR) - Odłam PO utworzony w 2013 roku przez Jarosława Gowina.
- Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD) – Największa partia centrolewicowa (koalicja partii do roku 1999) na scenie politycznej. SLD była główną partią rządzącą w latach 1993-1997 oraz 2001-2005. Od roku 2005 SLD traci dominującą pozycję na rzecz PO i PiS. Członek Partii Europejskich Socjalistów.

Mniejsze partie

- Unia Pracy (UP) – Mała partia socjaldemokratyczna, która zwykle wchodzi w sojusz z SLD. Członek Partii Europejskich Socjalistów.
- KORWiN: Koalicja Odnowy Rzeczypospolitej Wolność i Nadzieja – Polska prawicowa konserwatywno-liberalna i eurosceptyczna partia polityczna założona w 2015 roku przez Janusza Korwin-Mikkego po odejściu od Kongresu Nowej Prawicy.

Związki zawodowe

Na obraz polskich związków zawodowych składają się trzy ogólnopolskie organizacje patronackie, wiele autonomicznych organizacji lokalnych (np. „Sierpień 80”, Solidarność 80 itp.), jak również niezależne związki zawodowe w poszczególnych fabrykach i firmach. Wszystkie polskie związki zawodowe akceptują gospodarkę rynkową, demokrację parlamentarną i zjednoczenie Europy. NSZZ Solidarność, OPZZ i FZZ posiadają łącznie 1,9 miliona członków. Zakłada się, że dalsze 200 tysięcy osób należy do małych niezależnych związków zawodowych. Statystyki są rzadko publikowane. Poza tym, niezwykle trudne je opracować ze względu na ogromną fragmentację i niewystarczające powiązanie między różnymi poziomami organizacji. Przeważająca większość podstawowych komórek związków zawodowych to „zakładowe organizacje społeczne”, albo nawet „grupy funkcyjne” pracowników administracji, logistyki, brygadzystów, techników itp. Niektóre z tych „zakładowych organizacji społecznych” funkcjonują wyłącznie w swoim dziale lub lokalizacji i wiedzą niewiele na temat pracy związkowej w innych lokalizacjach tego samego przedsiębiorstwa. Współpraca związków zawodowych wewnątrz całych firm lub grup firm stanowi wyjątek i odbywa się przy pomocy z zagranicy, często z Niemiec. Ustawa z dnia 7 kwietnia 2006 roku o informowaniu pracowników i przeprowadzaniu z nimi konsultacji Uchwalona pod wpływem Unii Europejskiej powoli zmienia sytuację dzięki wprowadzeniu instytucji rady pracowniczej.

Największa liczba związków zawodowych nadal znajduje się w przemyśle wydobywczym, metalurgicznym, w kolejnictwie i szkolnictwie. Związki zawodowe są obecne we wszystkich państwowych kopalniach. Poza dwoma dużymi związkami zawodowymi przemysłu wydobywczego związanymi z Solidarnością i OPZZ działają tam także niezależne związki grup zawodowych. Liczba związków zawodowych zależy od kopalni. Średnia waha się między 70 a 90%.

Jednakże w większości przedsiębiorstw w kraju nie ma w ogóle związków zawodowych, zwłaszcza w małych lub średnich firmach. Z drugiej strony, w segmencie biznesowym, w którym są organizacje pracownicze istnieje ponad 23 tysiące zarejestrowanych związków zawodowych i ponad 300 branżowych organizacji, które aspirują do roli ogólnopolskich konfederacji związków zawodowych. Przynależność indywidualna do związków zawodowych na poziomie sektorowym czy do ogólnopolskich konfederacji jest niemożliwa. Powodem tej mnogości i zróżnicowania jest prawo, które nakłada zaledwie kilka liczbowych ograniczeń przy

zakładaniu organizacji pracowniczych. Wystarczy dziesięciu pracowników, aby zarejestrować komitet założycielski związku zawodowego. Przedsiębiorstwa z pięcioma lub nawet kilkunastoma związkami zawodowymi nie są rzadkością. Rekord należy do firmy z 210 pracownikami i 17 związkami zawodowymi.

Wybory

Polska posiada wielopartyjny system polityczny. Na poziomie ogólnokrajowym Polacy wybierają najwyższego przedstawiciela Rzeczypospolitej Polskiej – Prezydenta – oraz posłów na Sejm i senatorów. Odbywają się również wybory do władz lokalnych, referenda i wybory do Parlamentu Europejskiego. Od 1991 roku wybory w Polsce przebiegają w ramach typowej demokracji przedstawicielskiej.

W polskim systemie wielopartyjnym często zdarza się, że żadna z partii nie jest w stanie przejąć całej władzy i partie muszą współpracować tworząc rząd koalicyjny.

Na poziomie ogólnokrajowym Polacy wybierają najwyższego przedstawiciela Rzeczypospolitej Polskiej – Prezydenta – oraz posłów na Sejm i senatorów. Prezydent jest wybierany na 5 letnią kadencję. Parlament ma dwie izby. W Sejmie zasiada 460 posłów wybieranych na 4 letnią kadencję z list partyjnych w okręgach wielomandatowych z 5% progami wyborczymi dla pojedynczych partii i 8% dla koalicji wyborczych (nie obowiązuje partii reprezentujących mniejszości narodowe). W izbie wyższej zasiada 100 senatorów wybieranych na 4 letnią kadencję wyborach większościowych w stu jednomandatowych okręgach wyborczych. Przed 2011 rokiem wybory do Senatu były wyborami pośrednimi w 40 wielomandatowych okręgach wyborczych. Od 1991 roku wybory nadzoruje Państwowa Komisja Wyborcza wraz z jej organem wykonawczym – Krajowym Biurem Wyborczym.

Różne formy partycypacji społecznej

Polscy obywatele mają wiele możliwości brania udziału w życiu społecznym. W 2016 roku w Polsce działało 91 800 aktywnych stowarzyszeń i innych organizacji społecznych oraz fundacji skupiających łącznie 9,1 miliona członków.

W historii Polski odbyło się również kilka referendów. W II Rzeczypospolitej nie było ogólnopolskich referendów, ale zorganizowano dwa lokalne na temat granic między Polską a Niemcami. W Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej odbyły się dwa referenda, a w postkomunistycznej cztery:

18 lutego 1996 roku dwa referenda: Referendum w sprawie powszechnego uwłaszczenia obywateli) oraz referendum o niektórych kierunkach wykorzystania majątku państwowego

25 maja 1997 roku – Referendum konstytucyjne

7-8 czerwca 2003 roku – Referendum ws. akcesji Polski do Unii Europejskiej

6 września 2015 - Referendum w sprawie wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu, stosunku do dotychczasowego sposobu finansowania partii politycznych z budżetu państwa oraz interpretacji zasad prawa podatkowego.

Na 2005 było planowane kolejne referendum – tym razem w sprawie przyjęcia Konstytucji UE, ale w związku z odrzuceniem projektu traktatu w referendach we Francji i Holandii nie została podjęta decyzja o jego przeprowadzeniu.

Część metodyczna

Cel: Celem jest umożliwienie uczestnikom zrozumienia zasad funkcjonowania demokracji w Polsce .					
Etapy	Treść	Metody/Narzędzia	Efekty kształcenia	Wymagany czas	Załączniki
1	Partie polityczne w Polsce i inne formy partycypacji, wybory, związki zawodowe	Poziom podstawowy: <ul style="list-style-type: none"> • Dopasowywanie partii politycznych do odpowiednich kategorii: główne, średnie, małe • Łączenie dat i liczb 	Poznanie demokratycznych instytucji działających w Polsce	1 h	http://www.euronews.com/tag/polish-politics https://polishpoliticsblog.wordpress

	<p>z tekstu z wydarzeniami i faktami</p> <p>Poziom średnio- zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyszukiwanie informacji na temat wyborów w Polsce i zaprezentowanie jednych z nich • Wyszukiwanie informacji na temat Solidarności i jej roli w politycznych zmianach w Polsce <p>Poziom zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czytanie tekstu i porównanie systemu politycznego i wyborczego z systemami w krajach uczestników • Przygotowanie krótkiej prezentacji na temat polskich partii politycznych i wyborów • Dyskusja: Czy duża liczba partii w Polsce prowadzi do stabilnej demokracji? Lub: Czy duża liczba związków zawodowych oznacza lepszą ochronę praw pracowniczych? 		.com/
--	---	--	-----------------------

© Źródła:

<https://en.wikipedia.org/wiki/Poland>, authors:

https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Politics_of_Poland&action=history,

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_political_parties_in_Poland,

https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_trade_unions_in_Poland,

https://en.wikipedia.org/wiki/Elections_in_Poland,

https://en.wikipedia.org/wiki/Referendums_in_Poland

licence: CC-BY-SA 3.0 Deed <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>

Główny Urząd Statystyczny:

<http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5490/3/7/1/dzialaln>

osc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-w2016-wyniki-wstepne.pdf

ROZDZIAŁ IV

ŻYCIE W EUROPIE

Media

Od upadku komunizmu w Polsce rozwinął się pluralistyczny, ale niezwykle mocno spolaryzowany rynek mediów. Na krajobraz mediów składają się, poza publicznym radiem i telewizją, różnorodni nadawcy reprezentujący szerokie spektrum polityczne od socjalliberałów, po ultrakonserwatystów.

W sektorze prasowym czasopismem o największym nakładzie jest „Gazeta Wyborcza” założona w 1989 roku przed wyborami parlamentarnymi. Redaktorem naczelnym „Gazety” jest Adam Michnik, dysydent w okresie komunizmu w Polsce. „Gazeta” zajmuje krytyczne stanowisko wobec rządu prawicowej partii Prawo i Sprawiedliwość (PiS). Drugą najpopularniejszą gazetą jest „Rzeczpospolita”, czasopismo o konserwatywnych tradycjach.

Dwie gazety codzienne o charakterze ekonomicznym to „Dziennik Gazeta Prawna” i „Puls Biznesu”. Obie posiadają wąską grupę czytelników, którzy zazwyczaj nie angażują się w konflikty polityczne. Dwoma wiodącymi tabloidami są „Fakt”, własność szwajcarsko-niemieckiej spółki medialnej Ringier Axel-Springer oraz „Super Express”, którego właścicielem jest grupa ZPR Media (Polska). Te tabloidy mają znaczny wpływ na opinię publiczną w Polsce.

Poza tytułami ogólnopolskimi ukazuje się również kilka dzienników regionalnych. W tym sektorze najlepsze tytuły sprzedają się w ilości od 20 000 do 40 000 egzemplarzy dziennie.

W ostatnich latach sprzedaż ogólnopolskich i regionalnych dzienników spada.

Polityczna polaryzacja charakteryzuje również rynek czasopism. Po stronie liberalnej znajduje się polska edycja „Newsweeka” oraz „Polityka”, obie krytyczne wobec rządu PiS. Po prawej stronie znajduje się „wSieci”, „Do Rzeczy” (oba wydawane od niedawna) oraz starsza „Gazeta Polska”. Prawicowe tygodniki nie stanowią jednolitego bloku.

Radio jest popularnym medium w Polsce. Poza publicznym nadawcą radiowym Polskim Radiem (PR) działa ponad 200 licencjonowanych prywatnych nadawców, łącznie z ultrakonserwatywnym Radiem Maryja. Najbardziej popularnymi stacjami radiowymi są Radio RMF FM oraz Radio Zet.

Zasięg telewizji jest bardzo szeroki. W 2016 roku Polacy oglądali telewizję średnio przez ponad 4 godziny i 20 minut dziennie. Nadawcą telewizji publicznej jest Telewizja Polska (TVP), która posiada trzy kanały naziemne, jeden kanał regionalny i kilka tematycznych. TVP jest ważnym źródłem informacji dla wielu Polaków, zwłaszcza w małych miejscowościach, chociaż jej popularność spada w ostatnich latach. W sektorze prywatnym jest ponad 200 nadawców komercyjnych, z których największymi są Polsat i TVN.

W 2016 roku trzy czwarte mieszkańców Polski miało dostęp do internetu. Rząd pracuje nad upowszechnieniem internetu szerokopasmowego. Większość wydawców oraz nadawcy radiowi i telewizyjni mają edycje online. Wyłącznie internetowe portale publikujące mieszankę wiadomości i rozrywki należą do najczęściej odwiedzanych stron internetowych w kraju (np. onet.pl, interia.pl, gazeta.pl).

Budownictwo

Podczas trwania Unii Polsko-Litewskiej oraz w XIX wieku, kiedy Polska nie istniała jako niepodległe państwo arystokracja budowała pałace i dworki na wsi. Elity posiadały również rezydencje w miastach, ale podobnie jak we Francji, były to raczej apartamenty, a nie całe domy. Budynki mieszkalne budowane przed II Wojną Światową dzielą się na dwie kategorie: pałacyki oraz drewniane i murowane domy. W Polsce nadal istnieją przepiękne przykłady budownictwa miejskiego.

Po II Wojnie Światowej domy z cegły stały się bardziej popularne, a ich styl stał się rozpoznawalny w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych. W ostatnich 25 latach

zamożność Polaków znacznie wzrosła, co pozwoliło wielu z nich na budowanie własnych domów. W odróżnieniu od wielu państw europejskich, w Polsce było mniej problemów ze zdobyciem miejsca na budowę, co spowodowało powstanie setek tysięcy nowych posiadłości, budowanych głównie przez samych właścicieli według własnego projektu. Wielu Polaków mogło sobie również pozwolić na zakup działki rekreacyjnej na letnie wakacje lub weekendy. Na nich stawiali mniejsze domki do użytku sezonowego.

System oświaty

Edukacja społeczeństwa polskiego była celem władców już w XII wieku a Polska wkrótce stała się jednym z najlepiej wykształconych narodów Europy. Katalog biblioteki kapituły katedralnej w Krakowie z 1110 roku ukazuje, że na początku XII wieku polscy intelektualiści mieli dostęp do europejskiej literatury. Uniwersytet Jagielloński założony w 1364 roku w Krakowie przez króla Kazimierza III jest jednym z najstarszych uniwersytetów w Europie. W 1773 roku król Stanisław August Poniatowski powołał do życia Komisję Edukacji Narodowej – pierwsze na świecie ministerstwo oświaty.

Pierwszy uniwersytet w Polsce, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, założył w 1364 roku król Kazimierz III Wielki. Jest to najstarszy uniwersytet w Polsce, drugi najstarszy w Europie Środkowej (po Uniwersytecie Karola w Pradze) i jeden z najstarszych na świecie. Kazimierz III zdawał sobie sprawę, że naród potrzebuje wykształconych ludzi, zwłaszcza prawników, którzy mogliby spisać prawa obowiązujące w państwie oraz obsadzić sądy i urzędy. Jego wysiłki, aby utworzyć w Polsce wyższą uczelnię zostały w końcu nagrodzone przez papieża Urbana V, który udzielił zgody na otwarcie Uniwersytetu w Krakowie.

W XVI wieku 90% parafii w Małopolsce i Wielkopolsce miało szkoły, w których uczono gramatyki i łaciny na poziomie podstawowym, natomiast dostęp do szkół średnich był możliwy w miastach. Na Uniwersytecie Jagiellońskim 65% studentów pochodziło z miasta, 25% miało pochodzenie szlacheckie, a 10% chłopskie.

Obowiązkowe kształcenie zostało zaproponowane przez Andrzeja Frycza Modrzewskiego w 1555 roku. Podczas rozbiorów obowiązek kształcenia został

wprowadzony przez władze pruskie na obszarach Polski należących do Prus (1825) oraz przez władze Austrii w Galicji (1873). W rosyjskim imperium obowiązek edukacji nie istniał. W rezultacie po odzyskaniu przez Polskę niepodległości jedna trzecia ludności II Rzeczypospolitej była niepiśmienna. Odsetek niepiśmiennych był bardzo wysoki na wschodzie, a prawie zerowy na zachodzie. Obowiązek kształcenia został wprowadzony dekretem w lutym 1919 roku. Dotyczył dzieci w wieku 7-14 lat. Początkowo młode państwo polskie napotkało szereg problemów przy wprowadzaniu dekretu w życie – brak wykwalifikowanej kadry nauczycielskiej, budynków i funduszy. Po II Wojnie Światowej obowiązkowe kształcenie pozostało jednym z priorytetów państwa. Do roku 1978 tylko 1,2 % populacji Polski była niepiśmienna. W Polsce obowiązek nauki kończy się w wieku 18 lat. Zazwyczaj zaczyna się kiedy dzieci mają 6 lat i kończy po 12 latach (zwykle w szkole średniej). Obecnie polskie prawo rozróżnia obowiązek szkolny i obowiązek nauki.

W 1999 roku wprowadzono gruntowną reformę systemu oświaty w Polsce zmieniając strukturę organizacyjną z 8 lat nauki (szkoła podstawowa) + 4 lata nauki (szkoła średnia) na 6 lat nauki (szkoła podstawowa) + 3 lata nauki (gimnazjum) + 3 lata nauki (szkoła średnia). Reforma wydłużyła czas poświęcony na naukę przedmiotów bazowych i opóźniła rozpoczęcie nauki na poziomie szkoły średniej o jeden rok. Polska przesunęła się w rankingach edukacyjnych OECD w zakresie czytania i przedmiotów ścisłych z poziomu poniżej średniej do miejsca w pierwszej dziesiątce, a w przypadku matematyki w pierwszej piętnastce.

Ministerstwo Edukacji Narodowej zostało utworzone przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w 1773 roku i było pierwszym ministerstwem edukacji na świecie i ta tradycja jest kontynuowana. Międzynarodowa organizacja PISA2012 wyraziła się z uznaniem o postępach polskiego kształcenia w matematyce i innych przedmiotach ścisłych oraz piśmienności. Liczba uczniów z wysokimi wynikami zwiększyła się od 2003 roku, a tych z najniższymi wynikami ponownie się zmniejszyła. W 2014 roku Pearson/Economist Intelligence Unit umieściła polską edukację na 5 miejscu w Europie i na 10 na świecie.

Mimo tego, nowy polski rząd PiS (Prawo i Sprawiedliwość) postanowił zrewolucjonizować system likwidując gimnazja, przywracając ośmioklasową szkołę podstawową i czteroletnią szkołę średnią.

Dzieci rozpoczynają naukę w pierwszej klasie szkoły podstawowej w wieku 7 lat i pozostają w niej przez 8 lat. Istnieją różne typy szkół średnich, z których najpopularniejsze są czteroletnie licea i pięcioletnie technika, oba kończące się maturą. Nauka może być kontynuowana na studiach wyższych pierwszego stopnia kończących się uzyskaniem tytułu licencjata lub inżyniera, drugiego stopnia z tytułem magistra lub trzeciego z tytułem doktora.

Ekonomia i rynek pracy

Gospodarka Polski znajduje się na szóstym miejscu w Unii Europejskiej i jest największą wśród gospodarek krajów członkowskich Unii Europejskiej należących wcześniej do bloku wschodniego. Od 1990 roku Polska stosuje politykę liberalizacji gospodarki i była jedynym państwem unijnym, które uniknęło recesji podczas kryzysu w latach 2007-2008. W sumie, licząc do roku 2017, polska gospodarka rozwijała się nieprzerwanie przez 26 lat, co stanowi rekord w skali Unii Europejskiej. Jest to wzrost wykładniczy, w którym Produkt Krajowy Brutto per capita w parzystości siły nabywczej rósł średnio o 6% rocznie w ciągu ostatnich 20 lat – to najbardziej imponujący wynik w całej Europie Środkowej, dzięki któremu państwo podwoiło swój Produkt Krajowy Brutto w porównaniu z rokiem 1990.

Bank Światowy sklasyfikował polską gospodarkę jako wysokodochodową i umieścił na 23 miejscu ze względu na PKB i na 24 według Wskaźnika Łatwości Prowadzenia Działalności Gospodarczej z 2017 roku. Największym sektorem gospodarki jest sektor usług (62,3%), następnie przemysł (34,2%) i rolnictwo (3,5%). Po reformie gospodarki w 1989 roku dług zagraniczny Polski wzrósł z 42,2 miliarda dolarów w 1989 roku do 365,2 miliardów dolarów w 2014. W 2015 roku Polska wyeksportowała towary o wartości 198,2 miliarda dolarów do krajów na całym świecie – o 5,4% więcej, niż w 2011, a 7,6% mniej, niż w 2014 roku. Najczęściej eksportowane polskie produkty to maszyny, urządzenia elektroniczne, pojazdy, meble i tworzywa sztuczne.

Według Głównego Urzędu Statystycznego wzrost gospodarczy wyniósł w Polsce w 2010 roku 3,9%, co było najlepszym wynikiem w Europie. W 2014 roku gospodarka wzrosła o 3,3%, a w 2015 roku o 3,6%. Chociaż w 2016 roku gospodarka gwałtownie zwolniła, kroki podjęte przez rząd oraz zacieśnienie na rynku pracy w końcu 2016 roku ponownie ją przyśpieszyły.

29 września 2017 roku dostawca indeksów FTSE Russell ogłosił wyniki rocznej klasyfikacji rynków. Polski rynek został przekwalifikowany z rynku rozwijającego się na rynek rozwinięty.

Bezrobocie w Polsce pojawiło się w Polsce po upadku socjalizmu, chociaż wcześniej również występowało w formie utajonej. Poziom bezrobocia spadł później do 10% pod koniec lat dziewięćdziesiątych, a potem ponownie wzrósł na początku 21 wieku osiągając szczyt 20% w 2002 roku. Od tamtej pory spada, choć nierówno. Od 2008 roku poziom bezrobocia w Polsce stale utrzymuje się na poziomie poniżej europejskiej średniej. W roku 2015 wskaźnik spadł poniżej 8%, co stworzyło możliwość wystąpienia deficytu pracowników.

Sport

W Polsce uprawia się niemal wszystkie dyscypliny sportowe, a zwłaszcza: piłkę siatkową, piłkę nożną (najpopularniejszy sport), żużel, skoki narciarskie, lekkoatletykę, koszykówkę, boks, szermierkę, rugby, hokej na trawie, piłkę ręczną, hokej na lodzie, pływanie i podnoszenie ciężarów. Pierwszy polski kierowca w Formule 1, Robert Kubica, spopularyzował ten sport w Polsce. Siatkówka jest jednym z najpopularniejszych sportów w kraju z wieloma osiągnięciami w międzynarodowych zawodach. Polska zaznaczyła swą obecność w żużlu za sprawą Tomasza Golloba, Jarosława Hampela i Rune Holta. Żużel jest bardzo popularny w Polsce, a polska Ekstraliga żużlowa ma najwyższą średnią frekwencję ze wszystkich sportów. Polskie góry są idealnym miejscem na piesze wędrówki, jazdę na nartach lub rowerze i co roku przyciągają miliony turystów z całego świata. Biegi i skoki narciarskie są chętnie oglądane w telewizji, zawody przyciągają 4-5 milionów widzów, a Justyna Kowalczyk, czy Kamil Stoch są główną atrakcją. Plaże i kurorty bałtyckie są popularnym miejscem do uprawiania wędkarstwa, kajakarstwa i różnorodnych sportów wodnych.

Słynni polscy sportowcy

Justyna Kowalczyk (ur. 19 stycznia 1983 roku w Limanowej) to polska biegaczka narciarska. W zawodach bierze udział od 2000 roku. Jest mistrzynią olimpijską i

podwójną mistrzynią świata. Zwyciężyła w cyklu Tour de Ski cztery razy z rzędu. Jest czterokrotną zwyciężczynią Pucharu Świata w biegach narciarskich. Zdobyła 5 medali (2 złote, 1 srebrny i 2 brązowe) w igrzyskach olimpijskich oraz 7 medali (2 złote, 3 srebrne i 2 brązowe) w Pucharze Świata.

Irena Szewińska (z domu Kirszenstein, ur. 24 maja 1946 r. w Leningradzie), sprinterka. W latach 1964 -1980 Szewińska uczestniczyła w 5 olimpiadach zdobywając 7 medali, z czego 3 złote. Pobiła również 6 rekordów świata i była pierwszą kobietą, do której należały jednocześnie rekordy na 100, 200 i 400 metrów. Zdobyła również 13 medali na mistrzostwach Europy. Między rokiem 1965 a 1979 Szewińska zebrała 26 tytułów mistrzyni Polski w sprincie na 100, 200 i 400 metrów, sztafecie 4 razy 400 metrów i skoku w dal.

Agnieszka Radwańska (ur. 6 marca 1989 r. w Krakowie) - polska tenisistka, była wiceliderka rankingu WTA Tour, finalistka Wimbledonu w 2012, zwyciężczyni Turnieju Mistrzyń w 2015 roku.

Adam Małysz (ur. 3 grudnia 1977 r. w Wiśle) - skoczek narciarski, zdobywca 4 medali olimpijskich (3 srebrnych i 1 brązowego) na Zimowych Igrzyskach Olimpijskich w Salt Lake City w 2002 roku i Vancouver w 2010 roku. Czterokrotnie był mistrzem świata, raz wicemistrzem i raz zdobył brązowy medal. Zwyciężył w 39 konkursach Pucharu Świata, co dało mu 3 miejsce na liście wszech czasów za Austriakiem Gregorem Schlierenzauerem (52) i Finem Mattim Nykänenem (46). Jest pierwszym skoczkiem narciarskim, który zdobył Puchar Świata 3 razy z rzędu.

Robert Korzeniowski (ur. 5 stycznia 1968 r. w Lubaczowie) – chodziarz. Zdobył 4 medale na letnich igrzyskach olimpijskich i 3 tytuły mistrza świata.

Andrzej Gołota (ur. 5 stycznia 1968 r. w Warszawie) - bokser. Gołota miał 111 wygranych walk w czasach swojej błyskotliwej kariery amatorskiej zwieńczonej zdobyciem brązowego medalu na olimpiadzie w Seulu w 1988 roku. Zdobył również brąz na Mistrzostwach Europy w Boksie w 1989 roku. Jego rekord w karierze zawodowej to 39 zwycięstw, w tym 32 nokauty, 6 porażek, jeden *no contest* i jeden remis.

Tomasz Adamek (ur. 1 grudnia 1976 r. w Żywcu) - bokser wagi ciężkiej. Jego rekord w karierze zawodowej (stan z marca 2013) to 48 zwycięstw w tym 29 nokautów, 2 porażki.

Jerzy Dudek (ur. 23 marca 1973 r. w Rybniku) – piłkarz. Dudek, słynny polski bramkarz, zwycięzca Pucharu Ligi Angielskiej w latach 2002-2003, Ligi Mistrzów UEFA w latach 2004-2005 i Superpucharu Europy UEFA w latach 2005-2006 oraz Pucharu Anglii w latach 2005-2006. W latach 2007-2011 grał w hiszpańskim Realu Madryt, a następnie zakończył karierę. W polskiej reprezentacji narodowej wystąpił 60 razy.

Mariusz Czerkawski (ur. 13 kwietnia 1972 r. w Radomsku) – hokeista. Czerkawski odnosił sukcesy w National Hockey League zdobywając 215 bramek, 220 asyst i 435 punktów w 745 meczach. W czasie 14 letniej kariery w NHL Czerkawski grał w Boston Bruins (1993-1996, 2005-2006), Edmonton Oilers (1996-1997), New York Islanders (1997-2002, 2003-2004), Montreal Canadiens (2002-2003) i Toronto Maple Leafs (2005-2006).

Zbigniew Boniek (ur. 3 marca 1956 r. w Bydgoszczy) – piłkarz. Grał w Zawiszy Bydgoszcz, Widzewie Łódź, Juventusie i AS Romie. W 2004 roku Pelé wpisał go na listę 100 FIFA. Dzisiaj jest prezesem Polskiego Związku Piłki Nożnej. Został wybrany na to stanowisko 26 października 2012 roku.

Robert Lewandowski (ur. 21 sierpnia 1988 r. w Warszawie) - piłkarz, który gra na pozycji napastnika w Bayernie Monachium i jest kapitanem polskiej reprezentacji narodowej. W 2016 roku zajął czwarte miejsce w plebiscycie „Złota Piłka” FIFA 2015. Tytuł Piłkarza Roku zdobył aż 6 razy. W 2015 roku zajął 5 miejsce w rankingu najlepszych piłkarzy na świecie The Guardian.

Robert Kubica (ur. 7 grudnia 1984 r. w Krakowie) – pierwszy polski kierowca Formuły 1. Pierwsze zwycięstwo w Formule 1 odniósł podczas Grand Prix Kanady w 2008 roku (było to również pierwsze zwycięstwo zespołu BMW Sauber). Robert Kubica wprowadził Formułę 1 do Polski zyskując temu sportowi wielu fanów. W lutym 2011 roku uległ wypadkowi podczas wyścigu Ronde di Andora. Przeszedł długą rehabilitację. W 2013 roku zaczął się ścigać w rajdowych samochodowych mistrzostwach świata osiągając natychmiastowy sukces – zdobył mistrzostwo WRC-2 w 2013 roku. W następnym sezonie 2014 przeniósł się do wyższej kategorii WRC.

Kościół i religie

W Polsce działa wiele związków wyznaniowych ale większość Polaków pozostaje wiernych chrześcijaństwu. Najwięcej wiernych ma kościół rzymskokatolicki – 91,2% Polaków w roku 2011 identyfikowało się z tym kościołem (według badań przeprowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny). 65% wiernych w Polsce regularnie uczestniczy w nabożeństwach kościelnych.

Katolicyzm nadal odgrywa ważną rolę w życiu wielu Polaków, a kościół rzymskokatolicki cieszy się prestiżem i politycznymi wpływami pomimo represji ze strony komunistycznego reżimu w przeszłości. Przez swoich członków jest szczególnie ceniony za fakt, iż pozostaje skarbnicą polskiego dziedzictwa i kultury. Polska szczyli się najwyższym, poza Maltą, odsetkiem katolików w Europie (wyższym, niż we Włoszech, Hiszpanii i Irlandii).

Ta liczbowa dominacja wynika z Holokaustu polskich Żydów dokonanego przez nazistowskie Niemcy i ofiar wśród polskich mniejszości religijnych, a także ucieczki niemieckich protestantów przed armią radziecką pod koniec II Wojny Światowej.

Pozostałe główne religie to kościół prawosławny (504 150 wiernych, Polaków i Białorusinów), różne kościoły protestanckie (około 145 600 wiernych, największy to Kościół Ewangelicko-Augsburski w Rzeczypospolitej Polskiej – 61 738 członków) i Świadkowie Jehowy (129 270). W Polsce mieszka około 85 000 grekokatolików. Inne religie praktykowane w Polsce przez mniej niż 1% populacji to islam i judaizm, a w mniejszym stopniu hinduizm i buddyzm.

Wolność religijna jest zagwarantowana przez polską konstytucję. Zapewnia ona również narodowym i etnicznym mniejszościom prawo do organizowania instytucji edukacyjnych i kulturalnych, instytucji mających na celu ochronę tożsamości religijnej, jak również rozwiązywaniu problemów związanych z ich kulturową tożsamością.

Prawną rejestracją organizacji religijnych w Rzeczypospolitej Polskiej zajmuje się Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji prowadzące rejestr kościołów i innych związków wyznaniowych oraz wykaz Kościołów i innych związków

wyznaniowych działających na podstawie odrębnych ustaw. Wspomniana rejestracja nie jest jednak konieczna, jeśli chodzi o swobodę odbywania praktyk religijnych.

W Polsce jest zarejestrowanych 125 związków wyznaniowych i innych mniejszych wspólnot religijnych. Dane pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego.

Polityka migracyjna

Uchodźcy to w Polsce stosunkowo nieliczna grupa. Od roku 1989 liczba osób ubiegających się o status uchodźcy w Polsce wzrosła z około 1000 do 10 000 rocznie z czego 1-2% ten status uzyskuje. Większość wniosków pochodzi od obywateli byłego Związku Radzieckiego (szczególnie Czeczenii i Ukrainy). Po II Wojnie Światowej Polska stała się krajem komunistycznym i miejscem wybieranym przez wielu uchodźców. Komunistyczny rząd udzielał schronienia jedynie uchodźcom z krajów dotkniętych „walką klasową” (takich, jak Grecja, Chile czy Wietnam). Ocenia się, że całkowita liczba uchodźców i osób ubiegających się o azyl w Polsce w latach 1945-1989 wyniosła 20 000 – 30 000. Po upadku komunizmu w 1989 roku Polska, w której dokonano się przejście do liberalizmu, kapitalizmu i demokratycznego społeczeństwa, stała się bardziej atrakcyjnym miejscem przeznaczenia. W 1992 roku w Polsce otwarto przedstawicielstwo urzędu Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców po podpisaniu przez Polskę Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 roku oraz protokołu z 1967 roku. Polska stała się państwem wybieranym przez uchodźców z byłego Związku Radzieckiego (szczególnie z Czeczenii), Jugosławii i Afganistanu. Liczba uchodźców przyjeżdżających do Polski była nadal niewielka w porównaniu z krajami zachodniej Europy – około 1500 rocznie na początku lat dziewięćdziesiątych. Liczba ta uległa podwojeniu pod koniec dekady, a w Polsce uchwalono nowe ustawy w przygotowaniu do akcesji do Unii Europejskiej. Do początku lat 2000 liczba uchodźców i osób ubiegających się o azyl w Polsce wzrosła do 7000. Od roku 2010 liczba ta waha się od 6 do 15 tysięcy – 10 000 w 2010 i 2012 roku, 15 000 w 2013 roku, 6500 w 2014 roku i 12 000 w 2015 roku.

Tylko 1-2% wniosków jest rozpatrywanych pozytywnie. W 2012 roku status uchodźcy przyznano 106 osobom, podczas gdy 477 otrzymało ochronę uzupełniającą. W 2013 roku 208 osób uzyskało status uchodźcy, a 550 ochronę uzupełniającą lub zgodę na

pobyt tolerowany. Około 85% osób ubiegających się o status uchodźcy lub azyl wyjeżdża z Polski do krajów Europy zachodniej zanim agencja wyda zarządzenie anulujące ich wnioski.

Największa grupa uchodźców w Polsce to obywatele dawnego Związku Radzieckiego – od 2000 roku ta grupa stanowi 40-90% wszystkich osób ubiegających się o status uchodźcy w Polsce, a w tej grupie najliczniejsi są Czecczeni, którzy zaczęli się o niego starać na początku XXI wieku, po wybuchu wojny domowej w Czeczenii. Ocenia się, że w 2015 roku w Polsce mogło przebywać około 20 000 Czeczenów. Drugą najliczniejszą grupą są Ukraińcy, którzy zaczęli się ubiegać o status uchodźcy po wybuchu konfliktu ukraińsko-rosyjskiego – około 1000 do 2000 Ukraińców starało się o prawo pobytu w Polsce od początku tego konfliktu. Trzecią największą grupę narodową ubiegającą się o pobyt w Polsce tworzą obywatele Gruzji. Od początku wojny domowej w Syrii, od 100 do 300 Syryjczyków rocznie stara się o status uchodźcy w Polsce.

Przez ostatnie kilkadziesiąt lat wielu Polaków emigrowało w poszukiwaniu lepszej pracy. To był najczęściej podawany powód, dla którego Polacy na początku XXI wieku mieli najbardziej pozytywne nastawienie do imigrantów, uchodźców i azylantów w Europie. Ten stosunek zaczął się zmieniać około 2015 roku po wybuchu kryzysu migracyjnego w Europie. W 2015 roku tuż przed wyborami parlamentarnymi najwyżsi urzędnicy państwowi z ówczesną premier Ewą Kopacz na czele oświadczyli, że Polska jest gotowa na przyjęcie 2000 uchodźców. Jednakże po zwycięstwie Prawa i Sprawiedliwości w wyborach ta retoryka uległa zmianie. Zarówno rząd, jak i prezydent Polski Andrzej Duda odrzucili propozycje Unii Europejskiej w sprawie liczby imigrantów, których Polska musiałaby przyjąć. Prezydent stwierdził: „ Nie zgadzam się na dyktat silnych w UE, gdy wykorzystując przewagę gospodarczą i ludnościową, narzuca się rozwiązania bez uwzględnienia specyfiki danego kraju”. Stosunek do uchodźców pogorszył się. Według ogólnopolskiego badania opinii publicznej z grudnia 2016 roku 52% Polaków nie chce uchodźców w Polsce, 40% zgadza się na ich tymczasowy pobyt a tylko 4% jest za ich osiedleniem się. Więcej Polaków było przychylnych uchodźcom z Ukrainy, niż z Bliskiego Wschodu.

Kultura

Kultura Polski jest ściśle związana z jej tysiącletnią historią. Jej unikalny charakter wynika z położenia na styku różnych regionów Europy. Korzenie kultury Polski tkwią w kulturze wczesnosłowiańskiej, ale z czasem uległa ona silnym wpływom germańskim, łacińskim i bizantyjskim, a także wchodziła w interakcje z wieloma grupami etnicznymi i mniejszościami mieszkającymi w Polsce. Polacy od zawsze uważani byli za przyjaznych dla artystów z zagranicy i chętnych do podążania za trendami kulturalnymi i artystycznymi popularnymi w innych krajach. W XIX i XX wieku Polacy koncentrowali się na postępie kulturalnym często bardziej, niż na działalności politycznej, czy gospodarczej. Te czynniki ukształtowały wszechstronny charakter polskiej sztuki z jej wszystkimi złożonymi niuansami. Obecnie Polska to rozwinięty kraj, który zachował swoją tradycję.

Historia kultury polskiej sięga średniowiecza. Można ją podzielić na następujące historyczne, filozoficzne i artystyczne okresy: kultura Polski średniowiecza (od późnego X do późnego XV wieku), renesans (późny XV do późnego XVI wieku), barok (od późnego XVI do połowy XVIII wieku), oświecenie (druga połowa XVIII wieku), romantyzm (od około 1820 r. do stłumienia Powstania Styczniowego w 1863), pozytywizm (trwający do końca XIX i początku XX wieku), Młoda Polska (od 1890 do 1918), dwudziestolecie międzywojenne (1918 – 1939), II Wojna Światowa (1939-1945), Polska Rzeczpospolita Ludowa (aż do Jesieni Ludów w 1989 roku) oraz sztuka nowoczesna.

Architektura

Historia nie była łaskawa dla polskich zabytków architektury. Jednakże najstarsze budowle przetrwały: zamki, kościoły i majestatyczne budynki, często unikalne na skalę regionalną lub europejską. Niektóre z nich zostały skrupulatnie odrestaurowane, jak zamek na Wawelu lub całkowicie zrekonstruowane po zniszczeniu w czasie II Wojny Światowej, jak Stare Miasto i Zamek Królewski w Warszawie czy starówka w Gdańsku i Wrocławiu.

Sztuka

Polska sztuka zawsze odzwierciedlała europejskie trendy jednocześnie zachowując swój unikalny charakter. Krakowska szkoła malarstwa historycznego zapoczątkowana przez Jana Matejkę pozostawiła po sobie monumentalne portrety obyczajów i ważnych wydarzeń w polskiej historii. Stanisław Witkiewicz był gorącym orędownikiem realizmu w polskim malarstwie, ale jego najwybitniejszym reprezentantem był Józef Chełmoński.

Młoda Polska była ruchem, który towarzyszył narodzinom nowoczesnej polskiej sztuki i charakteryzował się eksperymentami formalnymi. Jej przedstawicielami byli Jacek Malczewski (symbolizm), Stanisław Wyspiański, Józef Mehoffer i grupa polskich impresjonistów. Artyści dwudziestowiecznej awangardy reprezentowali różne szkoły i trendy. Sztuka Tadeusza Makowskiego była inspirowana kubizmem, podczas gdy Władysław Strzemiński i Henryk Stażewski są kojarzeni z konstruktywizmem. Wybitni współcześni artyści to między innymi Roman Opalka, Leon Tarasewicz, Jerzy Nowosielski, Wojciech Siudmak, Mirosław Bałka oraz Katarzyna Kozyra i Zbigniew Wąsiel z młodszego pokolenia. Najbardziej uznani polscy rzeźbiarze to Xawery Dunikowski, Katarzyna Kobro, Alina Szapocznikow i Magdalena Abakanowicz. Od okresu międzywojennego polska fotografia artystyczna i dokumentalna cieszy się niezmiennie uznaniem na całym świecie. W latach 60 powstała polska szkoła plakatu reprezentowana przez Henryka Tomaszewskiego i Waldemara Świerzego.

Muzyka

Polscy artyści, tacy jak Karol Lipiński, Fryderyk Chopin czy Witold Lutosławski, a także tradycyjni, regionalni muzycy ludowi tworzą żywy i zróżnicowany krajobraz muzyczny, który posiada nawet swoje własne gatunki muzyczne, takie jak poezja śpiewana. Dzisiaj w Polsce można usłyszeć bluesa, jazz, rock, heavy metal, trance, techno oraz house.

Literatura

Początki polskiej literatury pisanej w języku ojczystym sięgają XIV wieku. W XVI wieku utwory Jana Kochanowskiego przyniosły mu pozycję wiodącego

przedstawiciela literatury europejskiego renesansu. Literatura piękna okresu baroku i neoklasycyzmu przyczyniła się do scementowania polskiego kulturowo zróżnicowanego społeczeństwa. Pochodząca z przełomu XVIII i XIX wieku powieść hrabiego Jana Potockiego „Rękopis znaleziony w Saragossie”, która przetrwała w polskim tłumaczeniu po tym, jak zaginął jej oryginał napisany po francusku, stała się światowym klasykiem. Film Wojciech Hasa nakręcony na jej podstawie, ulubione dzieło Luisa Buñuela, stał się później filmem kultowym w środowiskach uniwersyteckich. Wspaniała polska literatura romantyczna kwitła w XIX wieku, kiedy Polska straciła niepodległość. Poeci Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki i Zygmunt Krasiński – trójca wieszczów – stali się duchowymi przywódcami narodu pozbawionego wolności i przepowiadali jego odrodzenie. Powieściopisarz Henryk Sienkiewicz, który zdobył nagrodę Nobla w 1905 roku, opiewał tradycję historyczną. Trudno w pełni zrozumieć bogatą tradycję polskiego romantyzmu i jego wpływ na polską literaturę bez dogłębnej znajomości polskiej historii.

Na początku XX wieku wiele wybitnych dzieł polskiej literatury narodziło się z nowej wymiany kulturalnej i eksperymentów awangardy. Dziedzictwo Kresów wschodnich z Wilnem i Lwowem jako dwoma głównymi centrami sztuki odegrało szczególną rolę w tych zmianach. Był to również region, w którym kwitły żydowska tradycja i mistycyzm chasydów. Kresy były miejscem spotkań licznych grup etnicznych i narodowych inspirowanych się nawzajem. Dzieła Bruno Schulza, Bolesława Leśmiana i Józefa Czechowicza zostały napisane właśnie tam. Na południu Polski Zakopane było miejscem narodzin awangardowych dzieł Stanisława Ignacego Witkiewicza (Witkacego). Na końcu - co nie znaczy, że był mniej ważny - należy wymienić Władysława Reymonta, który otrzymał literacką nagrodę Nobla w 1924 roku za powieść „Chłopi”.

Po II Wojnie Światowej wielu polskich pisarzy wyemigrowało. Wielu spośród nich skupiło się wokół paryskiego miesięcznika „Kultura”, którego redaktorem naczelnym był Jerzy Giedroyc. Do tej grupy pisarzy emigracyjnych należeli Witold Gombrowicz, Gustaw Herling-Grudziński, Czesław Miłosz i Sławomir Mrożek.

Poeci Zbigniew Herbert, Tadeusz Różewicz, Czesław Miłosz i Wisława Szymborska należą do najwybitniejszych polskich pisarzy XX wieku wspólnie z powieściopisarzami i dramaturgami Witoldem Gombrowiczem, Sławomirem Mrożkiem oraz Stanisławem Lemem (pisarzem science fiction). Na tej liście znajdują

się też Hanna Krall, której dzieła opowiadają głównie o wojennych doświadczeniach Żydów, a także Ryszard Kapuściński, którego książki przetłumaczono na wiele języków.

Film

Historia polskiego kina jest niemal tak długa, jak historia kinematografii i zawiera dokonania o uniwersalnym wymiarze, choć niektóre polskie filmy są mniej zrozumiałe dla widza spoza Polski, niż produkcje z innych krajów europejskich.

Po II Wojnie Światowej komunistyczny rząd postawił na autorskie narodowe kino, wykształcił setki reżyserów i dał im środki na realizację filmów. Twórcy filmowi jak Roman Polański, Krzysztof Kieślowski, Agnieszka Holland, Andrzej Wajda, Andrzej Żuławski, Andrzej Munk oraz Jerzy Skolimowski wywarli ogromny wpływ na polską kinematografię.

Filmy Andrzeja Wajdy przedstawiają dogłębną analizę uniwersalnego elementu polskiego doświadczenia – walki o zachowanie godności w obliczu dylematów. Jego filmy miały wpływ na kilka pokoleń Polaków. W 2000 roku Wajda otrzymał honorowego Oscara za całokształt twórczości. Jego cztery filmy były nominowane do Nagrody Akademii Filmowej w kategorii film nieanglojęzyczny. Pięciu innych polskich reżyserów otrzymało po jednej nominacji w tej kategorii: Roman Polański, Jerzy Kawalerowicz, Jerzy Hoffman, Jerzy Antczak i Agnieszka Holland. W roku 2015 polski reżyser Paweł Pawlikowski otrzymał tę nagrodę za swój film „Ida”.

W ostatnich latach w przemyśle filmowym dominuje model producencki, w którym finanse są kluczowe dla realizacji filmu. W Polsce działa wielu niezależnych twórców reprezentujących wszystkie gatunki filmowe, a polskie produkcje są w większym stopniu inspirowane kinem amerykańskim.

Równouprawnienie

Po upadku komunizmu w Polsce w 1989 roku przejściu na system demokratyczny i gospodarkę wolnorynkową nie towarzyszył postęp jeśli chodzi o równouprawnienie

kobiet i mężczyzn. Różnice w wynagrodzeniu, tradycja podkreślająca rolę kobiety w domu i rodzinie oraz niekonsekwentna polityka wobec dyskryminacji ze względu na płeć i ochrony praw kobiet – wszystkie te problemy muszą zostać rozwiązane zanim zostanie osiągnięte pełne równouprawnienie.

Upadkowi komunizmu towarzyszyło nie tylko pogorszenie się statusu ekonomiczno-społecznego kobiet, ale również wzrost siły politycznej kościoła rzymskokatolickiego. W latach osiemdziesiątych kościół skorzystał z okazji stworzonej przez procesy demokratyczne i nasilił kampanię nawołującą do wprowadzenia całkowitego zakazu aborcji. W rezultacie w latach 1989-1992 siły fundamentalistyczne w parlamencie podjęły kilka prób ograniczenia prawa do aborcji, która była legalna w Polsce od 1956 roku. W 1993 roku aborcja została uznana za niezgodną z prawem i wprowadzono restrykcyjne regulacje antyaborcyjne, które ograniczyły prawo do przerywania ciąży do trzech przypadków:

- 1) kiedy ciąża zagraża życiu lub zdrowiu kobiety
- 2) kiedy płód jest poważnie i nieodwracalnie uszkodzony
- 3) kiedy ciąża jest wynikiem przestępstwa (np. gwałtu lub kazirodztwa).

Pomimo ciągłych wysiłków ze strony ruchów na rzecz praw kobiet mających na celu zliberalizowanie prawa aborcyjnego, zwłaszcza w kontekście rozwijającego się w Polsce aborcyjnego podziemia, to restrykcyjne prawo nadal obowiązuje.

Polska ratyfikowała Konwencję w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (CEDAW) w 1981 roku dobrowolnie deklarując pełne zaangażowanie i odpowiedzialność za podjęcie wszelkich niezbędnych działań mających na celu poprawę ochronę praw kobiet. Jednakże rząd podejmuje zbyt małe wysiłki, aby wprowadzić w życie postanowienia Konwencji, tak w systemie prawnym, jak i w praktyce. W Polsce nie ma wszechstronnej i spójnej polityki dotyczącej praw kobiet i równości płci. Od 2005 roku rząd nie wprowadził ani nawet nie przedstawił żadnego narodowego programu działań na rzecz kobiet. Co więcej, nie ma żadnego instytucjonalnego systemu poprawy sytuacji kobiet, a każdy kolejny rząd powołuje do życia tymczasowe struktury, które mają zajmować się tym problemem. Prawa kobiet są nadal bardzo upolitycznionym tematem i stopień zaangażowania w próby poprawy sytuacji kobiet zależy całkowicie od partii politycznych u władzy.

Ustawą o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania, która weszła w życie w styczniu 2011 roku powołano do życia urząd Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania, odpowiedzialnego obecnie za politykę rządu mającą na celu zapobieganie dyskryminacji i zapewnienie równości płci. Wyżej wspomniana ustawa ma dość ograniczony zakres ochrony, jaką gwarantuje różnym grupom narażonym na dyskryminację. Na przykład kobiety nie mają zapewnionej ochrony w tak istotnych dziedzinach życia, jak edukacja czy dostęp do ochrony zdrowia. To prawo zostało przyjęte pomimo ostrej krytyki ze strony organizacji zajmujących się ochroną praw człowieka w Polsce. Rząd wprowadził te regulacje prawne dopiero pod groźbą kar finansowych za niezastosowanie się do dyrektyw Komisji Europejskiej.

Część metodyczna

Cel: Celem jest umożliwienie uczestnikom zrozumienia polskich realiów, religii i kultury.					
Etapy	Treść	Metody/Narzędzia	Efekty kształcenia	Wymagany czas	Załączniki
1	Media	<p>Poziom podstawowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie listy i wydawnictw nadawców według następujących kategorii: gazety codzienne, czasopisma, stacje radiowe, stacje telewizyjne, portale internetowe. • Podział wydawnictw i nadawców na publiczne i prywatne <p>Poziom średnio-zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Praca w grupach - 	Zapoznanie się z sytuacją współczesnych mediów w Polsce	1/2 h	http://www.bbc.com/news/world-europe-17753721

		<p>tworzenie plakatu reklamującego jedno z wydawnictw lub nadawców.</p> <p>Poziom zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> Praca w grupach – przygotowane audycji radiowej lub programu telewizyjnego na temat mediów w Polsce 			
2	Gospodarka i rynek pracy, polityka migracyjna, równouprawnienie	<p>Poziom podstawowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> Jedna z osób w parze wypisuje z tekstu 10 liczb, druga mówi, do czego się odnoszą. Następnie zamieniają się rolami. <p>Poziom średnio-zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> Uczestnicy w grupach przygotowują 10 pytań dotyczących odpowiednich działów. Zadają pytania innej grupie a następnie sami odpowiadają na pytania przygotowane przez kolejną grupę. Grupa z największą liczbą poprawnych odpowiedzi wygrywa. <p>Poziom zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> Dyskusja na temat sytuacji kobiet w Polsce lub pisanie listu do szefa Komisji Europejskiej z propozycjami rozwiązania kryzysu migracyjnego 	Zaznajomienie się z zasadami funkcjonowania polskiej gospodarki, stanem rynku pracy, polityką migracyjną Polski oraz sytuacją kobiet w Polsce.	1/2 h	
3	Edukacja i religia w	Poziom podstawowy:	Poznanie faktów na	1/2 h	https://en.wikipedia.org/wiki/E

	Polsce	<ul style="list-style-type: none"> • Określanie etapów kształcenia w Polsce • Tworzenie listy głównych religii w Polsce <p>Poziom średnio-zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyszukiwanie informacji na temat historii kształcenia i religii w Polsce i prezentowanie najciekawszych faktów <p>Poziom zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wyszukiwanie informacji na temat obecnego systemu kształcenia w Polsce i dyskusja na temat zalet i wad ostatnich zmian 	temat edukacji i religii w Polsce		education in Poland https://en.wikipedia.org/wiki/Religion_in_Poland
3	Kultura i sport	<p>Poziom podstawowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przypisywanie nazwisk słynnych Polaków, o których mowa w tekście do odpowiednich kategorii: sztuka, film, literatura, muzyka i sport • Ćwiczenie poprawnej wymowy najważniejszych nazwisk <p>Poziom średnio-zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Łączenie fotografii słynnych Polaków z ich krótkimi notkami biograficznymi • Pisanie w parach 5 pytań dotyczących polskiej kultury i 	Poznanie ważnych postaci dla polskiej kultury i sportu	1/5 h	http://www.theamouspeople.com/poland.php https://en.wikipedia.org/wiki/Sport_in_Poland#Famous_Polish_athletes

		<p>sportu i zadawanie sobie pytań nawzajem.</p> <p>Poziom zaawansowany:</p> <ul style="list-style-type: none">• Odgrywanie wywiadu z jednym z ważnych przedstawicieli polskiej polityki, kultury lub sportu. Inni uczestnicy odgadują tożsamość respondenta		
--	--	---	--	--

© Source: <https://en.wikipedia.org/wiki/Poland>, authors:

https://en.wikipedia.org/wiki/Media_of_Poland,

https://en.wikipedia.org/wiki/Religion_in_Poland,

https://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Poland ,

https://en.wikipedia.org/wiki/Culture_of_Poland,

https://en.wikipedia.org/wiki/Cinema_of_Poland,

https://en.wikipedia.org/wiki/Sport_in_Poland ,

https://en.wikipedia.org/wiki/Residential_architecture_in_Poland,

https://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_Poland,

https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Lewandowski

https://en.wikipedia.org/wiki/European_migrant_crisis

https://en.wikipedia.org/wiki/Refugees_in_Poland